

2

DEMOGRAFIA I LLAR

RESUM

D'acord amb les xifres oficials la població dia 1 de gener del 2006 les Illes Balears superaren lleugerament el llindar del milió d'habitants (1.001.062 residents empadronats). Les dades provisionals del 2007 augmenten la població en 28.077 residents (1.029.139). El creixement relatiu fou, respectivament, de l'1,8% i del 2,8%, respecte dels anys anteriors. Les Illes Balears continuen, per tant, la línia de fort creixement demogràfic iniciat d'ençà de mitjan dècada dels noranta del segle passat. Les taxes de creixement se situen al llarg del període per sobre de la mitjana estatal i, fins i tot, n'ocupen durant un llarg període la posició capdavantera.

El creixement de la població de les Illes és el resultat dels signes positius tant del creixement vegetatiu com del balanç migratori. La taxa de creixement vegetatiu (balanç entre naixements i defuncions sobre el total de la població) assoleix un valor de 3,86 per mil per sobre de la mitjana, que tan sols arriba al 2,49 i és una de les més elevades de tot l'Estat. La xifra de naixements provisionals de l'any 2006 fou d'11.697, mentre que les defuncions assoliren un valor provisional de 7.157 i, per tant, el balanç fou positiu en 4.540 nous habitants. El segon bloc de factors té molt més pes: el flux immigratori incessant i intens fa que les Illes experimentin canvis quantitius i qualitius sense precedents. Així, l'estudi de la població del 2006 segons el lloc de naixement ens mostra que les Illes presenten el major percentatge de l'Estat, quant a comunitats autònomes, de persones que han nascut a l'estranger (18,75%), mentre que ocupen la segona posició pel que fa a persones residents nascudes a altres comunitats autònomes, només superada per la Comunitat de Madrid (24,54%). Això fa que, després de Madrid, les Illes siguin la comunitat que presenta menys residents nascuts en el si de la comunitat (56,72%).

La taxa de natalitat arriba al 12,04 per mil, xifra superior a la mitjana estatal, que roman en el 10,73 per mil. La taxa de fecunditat ha augmentat lleugerament i se situa, en 1,404 fills per dona, mentre que la mitjana estatal assoleix un valor d'1,373. Aquesta taxa se situa lluny de la taxa de reemplaçament calculada per als països desenvolupats, que és de 2,1 fills per dona.

Actualment, una quarta part dels naixements produïts a les Illes Balears ho són de mares estrangeres.

Els intensos fluxos immigratoris provoquen el rejuveniment general de la població de l'arxipèlag i també, de manera més accentuada, de la dels grups potencialment actius. La població potencialment activa (població compresa entre 16 i 64 anys) se situa en el 70,14%, gairebé 2,5 punts més que l'any 1998. No obstant això, les taxes d'envelliment i sobreenvelliment (86,34 i 11,87, respectivament el 2006) continuen augmentant per l'increment de l'esperança de vida, assolit gràcies a les millores en el camp sanitari i en els hàbits de vida saludable i d'activitat personal i social que desenvolupen les persones de la tercera edat.

2.1.

LA DINÀMICA DE LA POBLACIÓ

Segons les xifres oficials de la revisió del padró referides a l'1 de gener del 2006, les Illes Balears superen lleugerament el llindar del milió d'habitants (1.001.062 residents empadronats); les dades provisionals del 2007 augmenten la població en 28.077 residents (1.029.139). El creixement relatiu fou, respectivament, de l'1,8% i del 2,8%. (Vegeu el quadre III-5.)

No obstant, el recompte anual en els dos casos s'ha vist afectat per l'aplicació de l'article 15 de la Llei 14/2003, segons el qual la població amb una nacionalitat no comunitària ha de renovar-ne la inscripció padronal obligatòriament cada dos anys. En la revisió de l'any 2006 la població hauria d'haver augmentat, si atenem el creixement vegetatiu i el migratori, aproximadament uns 30.000 habitants, però l'aplicació d'aquest article tingué com a primera conseqüència que en la xifra global de la població aquest augment no s'hi reflectís, atès que no es comptabilitzaren els residents extracomunitaris que, pel motiu que sigui, no en renovaren la inscripció. De fet, la població resident estrangera segons la revisió del padró del 2006 augmentà en 11.481, quan les dades migratòries corresponents a l'any 2005 donaven un balanç final de 23.480 persones, pràcticament el doble del que reflectí la xifra oficial.

QUADRE III-5. POBLACIÓ PER COMUNITAT AUTÒNOMA SEGONS ELS PADRONS*

	Rev. padró 1998	Rev. padró 2000	Rev. padró 2002	Rev. padró 2004	Rev. padró 2006	Rev. padró 2007 (dades provisionals)	% Var. 06/05	% Var. 07/06	% Var. 2007/2000
Espanya	39.852.651	40.499.791	41.837.894	43.197.684	44.708.964	45.116.894	1,36	0,91	11,40
Andalusia	7.236.459	7.340.052	7.478.432	7.687.518	7.975.672	8.039.399	1,60	0,80	9,53
Aragó	1.183.234	1.189.909	1.217.514	1.249.584	1.277.471	1.295.215	0,67	1,39	8,85
Astúries	1.081.834	1.076.567	1.073.971	1.073.761	1.076.896	1.074.632	0,02	-0,21	-0,18
Balears (Illes)	796.483	845.630	916.968	955.045	1.001.062	1.029.139	1,82	2,80	21,70
C. Valenciana	4.023.441	4.120.729	4.326.708	4.543.304	4.806.908	4.874.811	2,44	1,41	18,30
Canàries	1.630.015	1.716.276	1.843.755	1.915.540	1.995.833	2.020.947	1,40	1,26	17,75
Cantàbria	527.137	531.159	542.275	554.784	568.091	572.503	1,03	0,78	7,78
Castella i Lleó	2.484.603	2.479.118	2.480.369	2.493.918	2.523.020	2.525.157	0,48	0,08	1,86
Castella-la Manxa	1.716.152	1.734.261	1.782.038	1.848.881	1.932.261	1.975.179	1,98	2,22	13,89
Catalunya	6.147.610	6.261.999	6.506.440	6.813.319	7.134.697	7.197.174	1,99	0,88	14,93
Extremadura	1.069.419	1.069.420	1.073.050	1.075.286	1.086.373	1.088.728	0,23	0,22	1,81
Galícia	2.724.544	2.731.900	2.737.370	2.750.985	2.767.524	2.771.341	0,19	0,14	1,44
Madrid (Com. de)	5.091.336	5.205.408	5.527.152	5.804.829	6.008.183	6.061.680	0,74	0,89	16,45
Múrcia (Regió de)	1.115.068	1.149.328	1.226.993	1.294.694	1.370.306	1.391.147	2,58	1,52	21,04
Navarra	530.819	543.757	569.628	584.734	601.874	605.022	1,42	0,52	11,27
País Basc	2.098.628	2.098.596	2.108.281	2.115.279	2.133.684	2.141.116	0,42	0,35	2,03
Rioja	263.644	264.178	281.614	293.553	306.377	308.566	1,76	0,71	16,80
Ceuta	72.117	75.241	76.152	74.654	75.861	76.343	0,78	0,64	1,46
Melilla	60.108	66.263	69.184	68.016	66.871	68.795	2,11	2,88	3,82

* Dades referides a 1 de gener de cada any.

Font: Institut Nacional d'Estadística i Institut Balear d'Estadística.

Un cop més s'observa com les distintes mesures legals o mesures de gestió padronal afecten directament les xifres. En relació amb les dades provisionals de la revisió del 2007, com era previsible, s'experimenta un creixement anual un altre cop intens, d'un costat pels nous fluxos immigratoris que es produïren al llarg de l'any, alguns dels quals a causa dels reagrupaments familiars que per llei s'autoritzaren, i, per l'altre, per la incorporació a les xifres oficials dels residents de nacionalitat no comunitària que havien romàs fora del recompte de l'exercici anterior perquè no havien renovat la inscripció padronal.

Per tant, la realitat és que l'indicador de creixement del 2006 (1,8%) no és un referent vàlid a l'hora de comparar les dades entre comunitats autònomes ja que l'aplicació d'aquest article les afectà de manera desigual. En aquest mateix sentit, tampoc ho és l'indicador del 2007, que es troba afectat per la reincorporació a efectes de comptabilització estadística d'un nombre important de residents extracomunitaris que no en renovaren la inscripció en l'exercici anterior i sí ho feren amb posterioritat. Tampoc és un referent vàlid com a dada comparativa entre municipis atès que s'han vist més afectades les dades dels municipis amb més nombre d'estrangers residents en termes absoluts. Un cas paradigmàtic és el de Palma, l'índex de variació relativa anual de la qual és l'any 2006 negatiu. En el cas contrari, destaquen com a municipis amb creixements superiors al 5% Capdepera i Puigpunyent, que són localitats en què la població no comunitària és menys important.

Possiblement quan es disposi de les dades definitives i diferenciades per municipis corresponents a la revisió del 2007, alguns

municipis com Palma presentin creixements positius elevats, resultat en part de la reincorporació en la comptabilització estadística dels residents extracomunitaris.

Les dades provisionals de població del 2007 situen la nostra comunitat autònoma en valors absoluts per sobre de La Rioja, Cantàbria i Navarra, i en xifres properes a les d'Astúries i Extremadura, comunitats autònomes amb creixements de població baixos. I, malgrat les distintes oscil·lacions anuals que es produeixen en les xifres oficials com a conseqüència d'elements aliens a la mateixa dinàmica de la població, el cert és que les Illes ocupen un dels primers llocs quant a l'augment de població relativa per sobre de Múrcia, Canàries, la Comunitat Valenciana, Madrid o Catalunya.

L'augment de la població de les Illes Balears és conseqüència, d'una banda, de la minsa aportació positiva per creixement vegetatiu (balanç entre naixements i defuncions) i, per l'altra, de l'entrada de població, tant dels fluxos immigratoris que procedeixen d'altres comunitats autònomes com de l'estranger. Els fluxos procedents de l'estranger són, actualment, el més determinants pel que fa al creixement demogràfic de les Illes i no només n'estan generant canvis quantitativament importants (taxes de creixement molt elevades) sinó impactes estructurals importants, tant des d'un punt de vista demogràfic (rejuveniment de l'estructura demogràfica, canvis en la composició per lloc de naixement, increment de la natalitat...), com sociològic (importació de cultures i tradicions).

Els fluxos migratoris procedents de l'estranger presenten distintes tipologies i, per això, és convenient establir-ne catego-

ries. Un primer bloc de fluxos de població estrangera són els anomenats «sud-nord», és a dir, aquells que procedeixen de països amb economies en vies de desenvolupament i que vénen a les Illes cercant unes condicions de vida millors i, naturalment, a fer-hi feina. Aquests corrents són els que tenen més importància en la fase demogràfica actual.

Tampoc són menyspreables el fluxos immigratoris «nord-sud», que presenten una doble naturalesa. Per un costat, hi trobam la clàssica immigració europea de persones amb un elevat poder adquisitiu i artistes que recerquen unes condicions naturals i ambientals que no els ofereixen els seus països de procedència. Per un altra, trobam també un contingent important de persones de classes mitjanes i treballadores que vénen cercant ocupació i residència a l'arxipèlag balear. És, en tot cas, un tipus d'immigrant treballador certament distint, en termes generals, del migrant «sud-nord». Presenta, en molts casos, un nivell cultural superior a la mitjana de la població autòctona i té l'avantatge de conèixer la llengua dels països de procedència dels immigrants «nord-sud», d'alt poder adquisitiu. Això li permet ocupar un lloc en el mercat laboral balear actual que difícilment pot ocupar el treballador autòcton per la manca de preparació lingüística. Així, molts de treballadors provinents del nord s'especialitzen a proveir de serveis professionals i tècnics els compatriotes, alhora que competeixen amb altres professionals insulars, moltes vegades més mal preparats. Aquest fet és especialment greu, atesa l'elevada taxa d'abandonament dels estudis que es registra a les Illes, i que pot empitjorar en el futur si s'incrementa la vinguda de

població professional i tècnica provinent dels nous països de la UE o dels del seu entorn geogràfic.

En tot cas, la immigració en general desenvolupa un paper bàsicament complementari, tot i que en el futur cal preveure que la competència i la competitivitat augmentaran, especialment si es produís un alentiment en el ritme de creixement econòmic o de determinades activitats concretes que mantenen un gran nombre de treballadors poc especialitzats ocupats. La població nascuda en una altra comunitat autònoma continua obtenint un pes relatiu descendent (el 24% de la població) i la nascuda a les Illes (també amb uns pesos relatius anuals descendents: l'any 1996 significava el 66% de la població mentre que el 2006 significa el 57%) experimenten creixements molt moderats, sobretot el primer grup. En contraposició, la població nascuda a l'estranger augmenta progressivament: ha passat d'un pes del 6% l'any 1996 al 18,8% el 2006, i segons les xifres provisionals del 2007 serà del 20,5%. (Vegeu el quadre III-6 i el gràfic III-5.)

El 43,3% de la població empadronada, d'acord amb les dades padronals de 2006 (1 punt més en les dades provisionals del 2005), ha nascut fora de la comunitat autònoma. Això suposa que del 1.001.062 persones que residien oficialment a les Illes, 433.301 havien nascut fora de l'arxipèlag, és a dir, de cada 10 residents 4 havien nascut fora de les Illes. Només la Comunitat de Madrid supera aquest percentatge. Pel que fa a les Balears, destaca com la comunitat autònoma amb un major percentatge de població nascuda a l'estranger en relació amb la població total. (Vegeu el gràfic III-6.)

QUADRE III-6. POBLACIÓ EMPADRONADA SEGONS EL TIPUS DE NACIONALITAT I EL LLOC DE NAIXEMENT

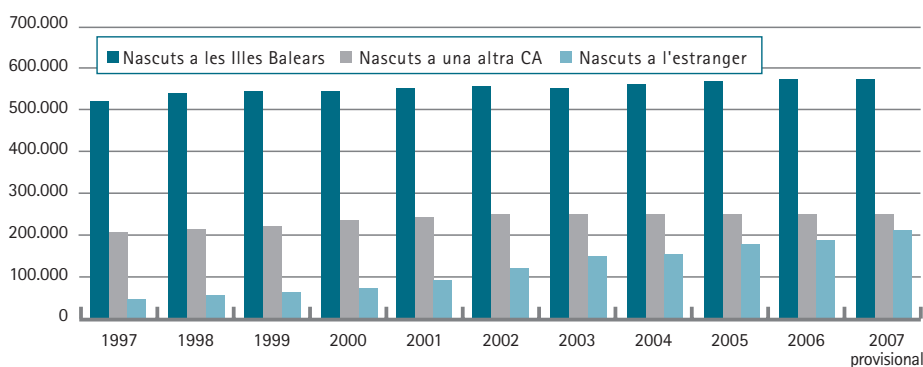
Any	Total	Nacionalitat		Lloc de naixement		
		Epanyola	Estrangera	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger
1996	760.379	728.406	31.973	515.030	199.098	46.251
1998	796.483	758.223	38.260	530.974	211.536	53.973
1999	821.820	776.766	45.054	541.748	219.502	60.570
2000	845.630	790.871	54.759	541.330	232.080	72.220
2001	878.627	804.744	73.883	545.739	240.955	91.933
2002	916.968	817.224	99.744	550.361	247.661	118.946
2003	947.361	820.856	126.505	553.875	247.440	146.046
2004	955.045	823.622	131.423	557.400	246.104	151.541
2005	983.131	826.861	156.270	562.190	244.939	176.002
2006	1.001.062	833.311	167.751	567.761	245.528	187.773
2007**	1.029.139	839.702	189.437	572.116	246.484	210.539
Taxa a.a 2000-05	5,15	1,49	41,84	1,27	1,81	34,57

* Nascuts a l'estranger inclou els nascuts en antics territoris de sobirania espanyola.

** provisional

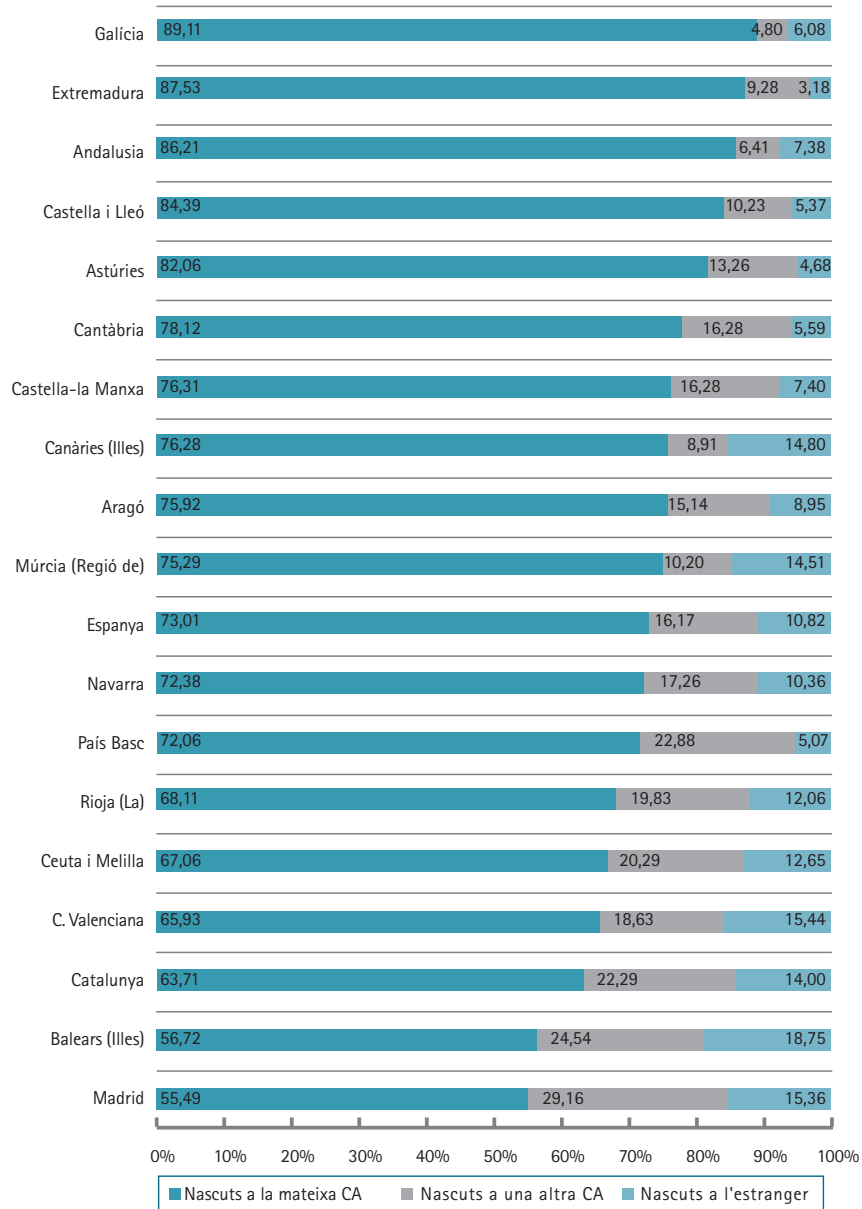
Font: Direcció General d'Economia i Institut Balear d'Estadística.

Gràfic III-5
Distribució de la població segons el lloc de naixement

Font: Institut Nacional d'Estadística i Institut Balear d'Estadística.

Gràfic III-6
Distribució de la població per comunitat autònoma i lloc de naixement. Revisió 2006

Font: Institut Balear d'Estadística.

QUADRE III-7. POBLACIÓ SEGONS EL CONTINENT DE NACIONALITAT

	Revisió padró 1-1-2006		Revisió padró 1-1-2007 (provisional)	
	Va	%	Va	%
Total	167.751	100,00	189.437	100,00
UE-25	72.637	43,30	82.543	43,57
Resta d'Europa	13.469	8,03	17.955	9,48
Àfrica	23.666	14,11	25.360	13,39
Amèrica del Nord	1.197	0,71	1.244	0,66
Amèrica Central	3.419	2,04	3.775	1,99
Amèrica del Sud	48.135	28,69	52.983	27,97
Àsia	5.060	3,02	5.422	2,86
Oceania	168	0,10	154	0,08
Antàrtida	0	0,00	1	0,00

Font: Direcció General d'Economia i Institut Balear d'Estadística.

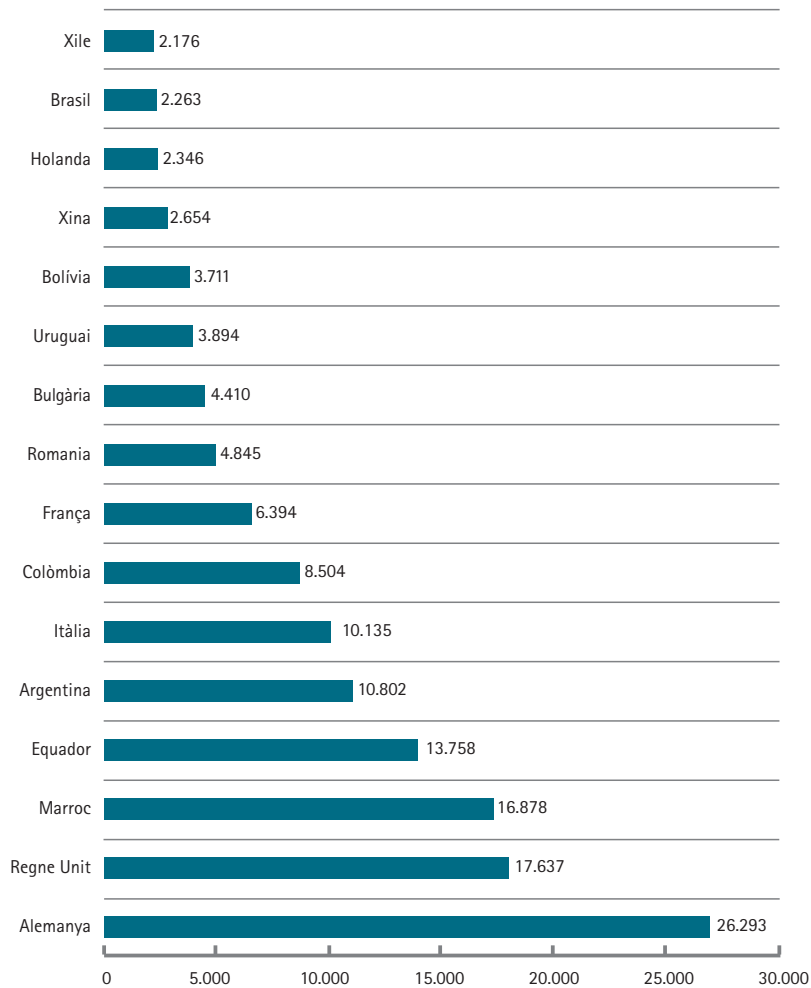
Des d'aquesta perspectiva, en dotze municipis la població nascuda fora de Balears, en una altra comunitat autònoma o a l'estranger, supera la meitat del total de població resident: Alcúdia, Andratx, Calvià, Capdepera, Deià, Felanitx, Son Servera, Eivissa, es Mercadal, Sant Josep, Formentera, Santa Eulària des Riu i Sant Antoni de Portmany. En realitat, pràcticament tots els municipis d'Eivissa superen el 50% de població forana; de fet l'illa té globalment el 55,8% de població no nascuda a les Balears; la segueixen Formentera (55,3%) i Mallorca (41,8%). A l'altra costat, Menorca se situa entorn d'un 40% de població forana. A més, en tots els municipis de Balears més del 10% dels seus residents han nascut a l'estranger o en una altra comunitat autònoma, concretament els dos municipis amb un menor pes relatiu d'aquesta població són Petra (13,8%) i Ariany (14,7%).

L'estructura de la població registra una forta presència de població estrangera: el 18% dels residents a Balears (189.437 estrangers), segons les xifres provisionals del

padró del 2007, tenen una nacionalitat no espanyola (en el 2006 el 16,8%, 167.751); d'aquests, menys del 5% ha nascut a les Illes Balears o en una altra comunitat autònoma. Es distribueixen per tots els municipis de les Illes, encara que segons la nacionalitat predominen més en uns que en d'altres. De tota manera, segons la revisió del padró de 2006, en els casos de Deià (36,7%), Andratx (29,6%), Calvià (29,4%), Sant Llorenç des Cardassar (27,2%), Sant Joan de Labritja (27,1%), Santanyí (26,7%), Formentera (26%), Capdepera (25,98%) i Alcúdia (25,5%), els estrangers representen la quarta part o més de la seva població.

Els residents amb una nacionalitat inclosa entre els països que formaven part de la Unió Europea dels 25 constitueixen el 43% de la població estrangera, als quals s'hauria de sumar el 5% de residents romanesos i búlgars, països que s'integraren a la nova UE dels 27. Als europeus comunitaris, els segueixen en importància els residents sud-americans (el 28%) i els africans (entorn al 13-14%). (Vegeu el quadre III-7.)

Gràfic III-7
Població estrangera segons el país de nacionalitat més freqüent. Rev. 2006

Font: Institut Balear d'Estadística.

Les nacionalitats amb més freqüència a les Illes, a més d'alemanys, anglesos i marroquins, són els equatorians, els argentins i els italians (molts d'ells nascuts, en realitat, a l'Argentina, però que han conservat la nacionalitat heretada dels seus avantpassats italians immigrants), amb xifres superiors als

10.000 habitants. Els darrers anys el nombre de nacionalitats s'ha diversificat; nacionalitats com la colombiana, la uruguiana, la romanesa o la búlgara, que l'any 2000 gairebé no tenien presència a les Illes, s'han situat entre els països amb un major nombre de residents empadronats. (Vegeu el gràfic III-7.)

L'augment de la població es tradueix en una major densitat de població, que el 1996 era de 152,3 hab./km² i segons les dades del 2006 assoleix les 200,5 persones per quilòmetre quadrat. L'illa amb més densitat és Mallorca i la de menor densitat, Formentera. Dos municipis destaquen per la seva forta densitat, que són Palma (1797,7) i Eivissa (3849), seguides per Castell (641,1) i Marratxí (548,5).

Com a conseqüència de la immigració, l'indicador que relaciona el nombre d'homes amb el de dones continua augmentant a favor dels primers. En molts pocs municipis es manté l'indicador que abans destacava la superioritat numèrica de les dones sobre els homes, bàsicament com a conseqüència d'una esperança de vida major. Contràriament, la immigració experimentada els darrers anys ha produït un canvi clar d'aquest indicador.

Així mateix, la influència de la immigració en l'estructura de la població es reflecteix en altres índexs. L'edat mitjana de les dones (40) se situa dos punts per sobre de la dels homes. Aquest índex varia segons si es calcula per a la població segons el lloc de naixement o per tipus de nacionalitat. La població espanyola en general està més envellida, amb una diferència de tres anys respecte als residents estrangers. Aquesta relació, però, no sempre ha estat així. L'any

1996 la població estrangera era gairebé 4 anys més vella i, a partir de l'any 2000, aquest indicador es rejoveneix per l'entrada massiva de població en edat activa.

De fet, si s'analitza l'estructura etària dividida en tres grans grups, el percentatge de població teòricament en edat activa (16-64 anys) ha augmentat més de dos punts d'ençà del 1996 i representa el 70% de la població balear; el 16% té menys de 16 anys, i el 14%, més de 64 anys. L'augment de la població es concentra essencialment en edats de població activa gràcies a l'aportació migratòria, bàsicament estrangera, atès que l'entrada de població espanyola a les Illes presenta un nombre reduït en els moviments migratoris anuals dels darrers anys. Gairebé el 19% de la població en edat activa és estrangera.

A curt termini, la immigració ha repercutit favorablement en altres indicadors, com per exemple l'índex de dependència (població menor de 16 anys més població major de 64 anys / població de 16-64 anys) o l'índex d'envelliment. A llarg termini, l'augment de l'indicador de sobreenvelliment i l'augment de la població major de 65 anys no compensat per l'augment paral·lel de la base de la piràmide (natalitat) i de l'estancament dels fluxos migratoris produirà un canvi en els resultats d'aquests índexs. (Vegeu el quadre III-8.).

QUADRE III-8. INDICADORS DEMOGRÀFICS A LES ILLES BALEARS. PADRONS MUNICIPALS

	Rev. padró 1-1-1998	Revisió padró 1-1-2002	Revisió padró 1-1-2006
Edat mitjana: tota la població			
Total	38,51	38,73	39,13
Homes	37,34	37,66	38,11
Dones	39,66	39,8	40,16

continua

QUADRE III-8. INDICADORS DEMOGRÀFICS A LES ILLES BALEARS. PADRONS MUNICIPALS			
	Rev. padró 1-1-1998	Revisió padró 1-1-2002	Revisió padró 1-1-2006
Edat mitjana: nacionalitat estrangera			
Total	42,19	37,55	35,97
Homes	42,14	37,19	35,77
Dones	42,24	37,93	36,17
Edat mitjana: nascuts a les Illes Balears			
Total	36,09	36,46	36,60
Homes	34,66	35,08	35,20
Dones	37,48	37,81	37,98
Edat mitjana: nascuts en una altra CA			
Total	43,4	43,55	45,85
Homes	42,72	42,86	45,13
Dones	44,08	44,28	46,60
Edat mitjana: nascuts a l'estranger			
Total	43,22	39,21	38,00
Homes	42,57	38,4	37,49
Dones	43,75	40,02	38,52
Grup d'edat (%)			
	100	100	100
Pobl. < 16 anys (%)	17,42	16,15	16,03
Pobl. 16-64 anys (%)	67,68	69,56	70,14
Pobl. 65 i més (%)	14,90	14,29	13,83
Índex de masculinitat (Homes/Dones)*100			
	97,32	99,94	100,55
Índex de masculinitat, nacionalitat espanyola (homes/dones)*100	97,81	99,33	99,43
Índex de masculinitat, nacionalitat estrangera (homes/dones)*100	88,19	105,13	106,29
Índex de masculinitat, nascuts a les I. Balears (homes/dones)*100	97,51	97,88	98,69
Índex de masculinitat, nascuts en una altra CA (homes/dones)*100	101,06	104,84	103,79
Índex de masculinitat, nascuts a l'estranger (homes/dones)*100	82,33	99,61	102,07
Índex d'envelliment (Pobl. >64 /Pobl. < 16)*100			
Total	85,51	88,46	86,34
Homes	70,18	73,73	72,25
Dones	101,74	103,92	101,32

continua

QUADRE III-8. INDICADORS DEMOGRÀFICS A LES ILLES BALEARS. PADRONS MUNICIPALS			
	Rev. padró 1-1-1998	Revisió padró 1-1-2002	Revisió padró 1-1-2006
Índex de sobreenvelliment (Pobl. >84/ Pobl. > 64)*100			
Total	10,48	11,16	11,87
Homes	7,85	8,41	8,67
Dones	12,4	13,22	14,30
Índex de dependència (Pobl. <16+ Pobl. > 64/ Pobl.16-64)*100			
Total	47,75	43,76	42,58
Homes	44,73	40,36	39,61
Dones	50,81	47,33	45,69

Font: Direcció General d'Economia i Institut Balear d'Estadística.

D'altra banda, l'altra component demogràfica que influeix en els resultats finals de la població, el creixement vegetatiu en el cas de les Illes després de la recuperació de les taxes a partir del segon quinquenni dels anys noranta, mostra una feble aportació a l'augment de la població que gairebé no té repercussió en les xifres oficials. L'arxipèlag té una de les taxes més elevades de creixement vegetatiu si es compara amb la resta de les comunitats autònomes després de Madrid i Múrcia. El petit augment de la natalitat, com s'ha dit en anys anteriors, deriva, fonamentalment, dels nascuts de mare estrangera. D'altra banda, la mortalitat es manté en unes xifres gairebé constants, atès que no ha augmentat a curt termini, ja que el guany de població produït pels corrents immigratoris es produeix en grups d'edat no sotmesos a un especial risc de defunció.

2.2.

ELS COMPONENTS DE LA DINÀMICA DEMOGRÀFICA

Els components de la dinàmica demogràfica es poden classificar en dos grups. El primer grup, de dinàmica interna, considerada el conjunt de fenòmens demogràfics produïts a la comunitat analitzada i hi inclou els naixements i les defuncions. Els naixements signifiquen l'increment de població per la base de la piràmide demogràfica, fruit de la materialització del potencial fèrtil de la societat en què es produeix. En el segon cas, es tracta de la sortida d'efectius del grup humà estudiat, bé sigui per causes degeneratives pròpies de l'edat o de malalties de diversa índole, bé sigui per accidents, traumatismes o hàbits que responen a comportaments o pràctiques socials. El balanç d'ambdós factors és anomenat «creixe-

ment vegetatiu». (Vegeu el quadre III-9.) D'ençà de l'any 1995, en què es registrà el menor creixement vegetatiu (797) dels darrers tres decennis després d'un llarg període de decreixement, s'invertí la tendència i aquest balanç ha anat creixent any rere any, amb alguna petita inflexió, i s'ha situat, d'acord amb les dades provisionals de 2006, en prop de

4.400 persones. Aquesta xifra és la més alta del darrer quart de segle i recupera el ritme de creixement vegetatiu de final dels setanta, tot i que les circumstàncies demogràfiques són molt distintes: actualment hi ha més població, el nombre de defuncions és més elevat per l'envelliment de la població i la taxa de fecunditat és més baixa. (Vegeu el gràfic III-8.)

QUADRE III-9. EVOLUCIÓ DEL MOVIMENT NATURAL DE LA POBLACIÓ A LES ILLES BALEARS SEGONS L'ILLA DE RESIDÈNCIA

	Illes Balears		Mallorca	Menorca	Eivissa- Formentera	
	Nascuts vius	Defuncions	Creixement vegetatiu	Creixement vegetatiu	Creixement vegetatiu	
1975	11.116	5.803	5.313	4.079	548	686
1976	11.169	5.760	5.409	4.189	475	745
1977	10.424	5.688	4.736	3.736	384	616
1978	10.041	5.572	4.469	3.428	440	601
1979	10.120	5.652	4.468	3.283	409	776
1980	9.822	5.520	4.302	3.172	463	667
1981	9.350	5.438	3.912	2.823	416	673
1982	9.154	5.707	3.447	2.383	363	701
1983	8.952	6.478	2.474	1.748	231	495
1984	8.865	6.134	2.731	1.732	305	694
1985	8.961	6.495	2.466	1.591	248	627
1986	8.724	6.618	2.106	1.232	299	575
1987	8.592	6.363	2.229	1.477	181	571
1988	8.730	6.237	2.493	1.489	359	645
1989	8.873	6.716	2.157	1.265	337	555
1990	8.799	6.743	2.056	1.267	273	516
1991	8.602	6.895	1.707	1.142	131	434
1992	8.470	6.684	1.786	1.101	249	436
1993	7.895	6.832	1.063	581	105	377
1994	7.686	6.650	1.036	491	142	403
1995	7.693	6.896	797	393	123	281

continua

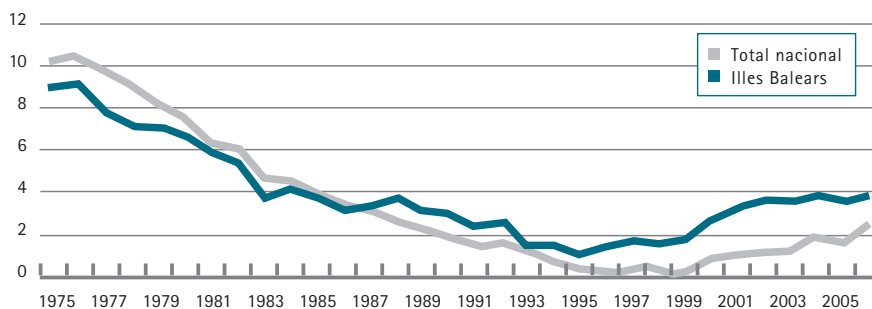
**QUADRE III-9. EVOLUCIÓ DEL MOVIMENT NATURAL DE LA POBLACIÓ
A LES ILLES BALEARS SEGONS L'ILLA DE RESIDÈNCIA**

	Illes Balears		Mallorca	Menorca	Eivissa- Formentera	
	Nascuts vius	Defuncions	Creixement vegetatiu	Creixement vegetatiu	Creixement vegetatiu	
1996	7.787	6.781	1.006	505	114	387
1997	8.173	6.959	1.214	745	180	289
1998	8.305	7.079	1.226	812	132	282
1999	8.848	7.418	1.430	925	171	334
2000	9.503	7.309	2.194	1.473	274	447
2001	9.858	6.927	2.931	2.045	333	553
2002	10.420	7.111	3.309	2.370	364	575
2003	10.655	7.356	3.299	2.423	268	608
2004	10.792	7.049	3.743	2.820	314	609
2005	10.926	7.356	3.570	2.525	397	648
Taxa anual acumulativa 2000-05	2,83	0,13	10,23	11,38	7,70	7,71

Nota: El criteri de classificació és segons la residència a les Illes Balears.

Font: Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern de les Illes Balears).
(Reproducció autoritzada esmentant la procedència.)

Gràfic III-8
**Evolució del creixement vegetatiu. Estat espanyol i Illes Balears.
1975-2006**

Font: INEBASE.

El creixement sostingut del creixement vegetatiu d'ençà de 1995 és conseqüència d'una corba de defuncions que s'incrementa molt lentament i una corba de naixements que presenta un pendent molt destacat. Així, mentre que les defuncions han augmentat només en 400 persones en el període 1995-2006, la xifra de naixements s'ha incrementat en unes 4.000, és a dir, 10 vegades més. L'explicació, la trobam en el fet que l'increment de les defuncions és conseqüència de l'acumulació d'individus en els trams de més edat, és a dir, de l'envelliment demogràfic i, per tant, es tracta d'un fenomen lent, mentre que l'important increment del nombre de naixements es deriva dels intensos i ràpids fluxos immigratoris internacionals.

D'acord amb les dades provisionals de l'INE de 2006, la taxa de creixement vegetatiu de les Illes Balears assolí un valor del 3,86 per mil, per sobre de la mitjana de l'Estat, que se situaria en el 2,49 per mil tot i l'important creixement experimentat respecte a l'any anterior. Les Illes presenten la taxa més elevada de creixement vegetatiu després de Múrcia, Madrid, Canàries i Andalusia, i també de les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla, que presenten els índexs més elevats.

El segon grup, de factor, inclou els que impliquen desplaçaments de població des de o cap a les nostres Illes, és a dir, moviments d'emigració i d'immigració. La relació entre ambdues corrents s'anomena «balanç migratori» i es pot conèixer mitjançant l'anàlisi de l'evolució del volum i l'estructura de la població.

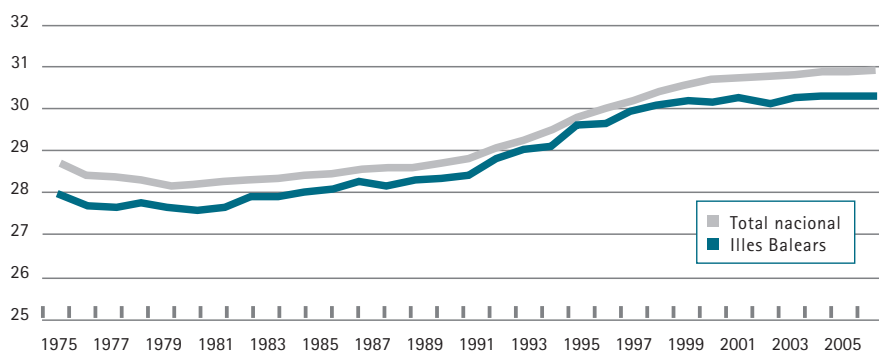
D'acord amb l'esquema clàssic d'aquest capítol, passarem tot seguit a analitzar els naixements, la nupcialitat, la mortalitat i, per acabar, les migracions a les Illes Balears.

2.2.1 LA NATALITAT I LA FECUNDITAT

Les taxes de natalitat provisionals de 2005 calculades per l'INE per a les Illes Balears donen un valor de 12,04 per mil, superior a la mitjana estatal, que se situa en el 10,73 per mil. Aquesta xifra representa un repunt alcista de la taxa, després de dos anys de lleugera baixada.

Tot i això, no hem d'oblidar que el nombre de naixements a les Illes Balears continua creixent, malgrat que la corba d'increment sembla alentir-se. En valors absoluts, el nombre de naixements s'apropa als valors assolits els anys noranta, i fins i tot els supera, encara que, naturalment, s'ha de tenir en compte la diferència de població total. El total de nascuts vius a les Balears assolí, d'acord amb les dades provisionals de l'Institut Balear d'Estadística, la xifra d'11.697, gairebé 800 més que l'any anterior, tot continuant la tendència iniciada a mitjan dècada dels noranta, fruit de la coincidència de l'arribada d'un contingent important de dones autòctones a l'edat de la maternitat (nascudes a la dècada dels anys seixanta) i l'arribada massiva, sobretot a final del segle XX i principi del segle XXI d'importants contingents de dones immigrants en edat fèrtil i comportaments reproductius proclius a unes taxes elevades de fecunditat.

Gràfic III-9
**Edat mitjana de maternitat. Estat espanyol i Illes Balears.
1975-2006**

Font: INE.

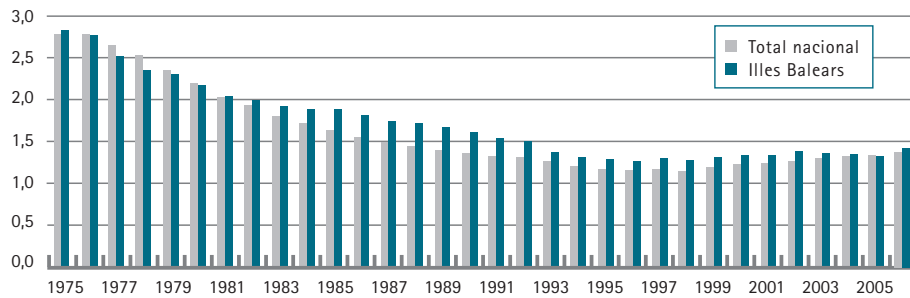
El model reproductiu que presenten les Illes Balears segueix la tendència global dels països desenvolupats: retard en l'edat de tenir el primer fill, descens en el nombre mitjà de fills per dona, increment del nombre de naixements de mares estrangeres, increment dels naixements de mares no casades... Vegem-ne la situació en detall.

L'edat mitjana de la maternitat ha augmentat considerablement els darrers anys. Així, les dades de l'evolució d'aquest indicador per a l'Europa dels 15 han augmentat gairebé en 2,4 anys entre 1975 i 2003, que se situà en 29,5 anys. Molts països europeus, fins i tot, ja superaven la mitjana de 30 anys. D'acord amb les dades de l'INE, tant les Illes Balears com l'Estat espanyol a final dels noranta ja superaren aquesta xifra i s'apropen lentament cap a una mitjana de 31 anys en el cas de l'Estat espanyol, i de 30,5 a les Illes Balears. (Vegeu el gràfic III-9.)

El nombre de fills per dona o taxa de fecunditat total ens informa de la xifra que cal esperar que una dona tenguí al llarg de la seva vida reproductiva atès el comportament de fecunditat registrat en la societat analitzada. Les dades de l'INE per al 2005 ens ofereixen uns valors d'1,346 fills per dona a les Illes Balears i d'1,342 fills per dona de mitjana estatal. Els valors són molt similars, tot i que el més significatiu és el canvi de situació anterior, des dels anys vuitanta, en què la taxa de les Illes era sempre superior a la mitjana estatal. En qualsevol cas, des de començaments dels anys vuitanta els valors de fecunditat total se situen per sota de la taxa de reemplaçament (2,1 fills per dona, d'acord amb els càlculs establerts per als països desenvolupats). Sembla que la tendència a l'augment suau de la taxa experimentat en la segona meitat dels noranta, fruit en gran part per l'intens flux immigratori de dones estrangeres en edat fecunda procedent de països en vies de desenvolupament, mostra

Gràfic III-10

Nombre mitjà de fills per dona. Estat espanyol i Illes Balears. 1975-2006

Font: INE.

els primers símptomes d'adreçar-se novament cap a una corba de suau descens. (Vegeu el gràfic III-10.)

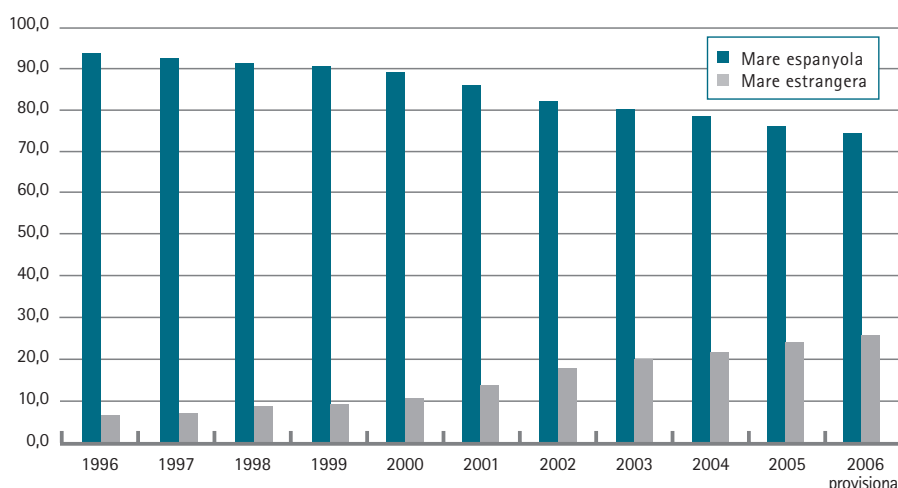
Tot i que ja hem posat en relleu que un dels factors que més destaca en l'evolució recent del nombre de naixements és l'increment registrat, l'anàlisi del lloc de naixement de les mares que tenen fills a les Illes Balears ha esdevingut un dels elements de més interès durant els darrers anys. Això és conseqüència del creixement dels fills nats de mares estrangeres al nostre arxipèlag. Evidentment, aquest fet no és sinó el reflex d'un altre canvi demogràfic i estructural molt important que estan experimentant les nostres Illes, que és la vinguda massiva de població estrangera especialment intensa des de mitjan dècada dels noranta. Paral·lelament, es produeix el fortíssim augment dels naixements de mares immigrants, tant pel fet de tractar-se de migracions de tipus econòmic i que són majoritàriament de població en edat fèrtil, com pel fet que en molts de casos aquesta població conserva inicialment comportaments

de fecunditat molt més pronatalistes que els que operen actualment a les Illes i als països de l'entorn desenvolupat; a aquests factors, també se n'hi podrien afegir d'altres, com ara el desig de facilitar l'obtenció de permisos de residència (immigrant pare/mare d'espanyol), desigs d'arrelar amb un fill nat a l'àrea d'acollida, constitució d'una unitat familiar en arribar a les Illes, etc.

L'evolució recent de l'aportació de les mares estrangeres al nombre de naixements de la societat balear ha estat espectacular. En 10 anys s'ha passat de 512 naixements de mares estrangeres a 3.000, segons les dades provisionals calculades per l'IBAE per al 2006. Així, actualment una quarta part dels naixements corresponen a mares de nacionalitat estrangera, concretament el 25,65%, mentre que l'any 1996 aquesta xifra no arribava ni tan sols al 6,6%. Respecte a l'any passat, suposa un lleuger augment del pes dels naixements de mare estrangera, que assolí un valor del 24,29%. L'increment del pes dels naixements de mares estrangeres

Gràfic III-11
Evolució dels nascuts vius segons la nacionalitat de la mare. 1996-2006

* Font: Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern de les Illes Balears).
(Reproducció autoritzada esmentant la procedència.)

s'ha produït tot i que també ha augmentat el nombre de naixements de mares espanyoles. (Vegeu el gràfic III-11.)

El canvi no ha estat només quantitatiu, sinó que s'han produït canvis qualitius. Si fa 10 anys el protagonisme de les dones estrangeres que tenien fills a les Illes era per a les dones europees (gairebé el 70% l'any 1996), actualment aquest protagonisme es distribueix entre tres contingents importants: Amèrica del Sud, Europa i Àfrica.

El primer lloc, l'ocuparien les mares d'Amèrica del Sud, que superarien els 1.000 naixements l'any 2006 i representarien aproximadament un 35% dels naixements d'estrangers. Hem de destacar que l'any 1996 només es produïren 43 naixements de dones de nacionalitats sud-ame-

ricanes i que, per tant, s'ha multiplicat gairebé per 24 durant aquest interval. El creixement en la xifra de naixements entre aquest col·lectiu s'ha produït sobretot ja durant el segle XXI i possiblement, en els propers anys, encara adquireixi més protagonisme. Entre les mares d'aquesta procedència geogràfica destaca el pes de les mares equatorianes (més del 10% de naixements de mares estrangeres), les argentines (7,07%), les colombianes (5,97%) i les bolivianes (4,4%). Podríem incrementar el pes d'aquest col·lectiu si considerem tot el continent americà. L'aportació d'Amèrica del Nord és molt minsa, mentre que Amèrica Central assoleix el 2,83%, 1,3% del qual procedeix de la colònia cubana.

En segon lloc, se situarien les mares europees, que representen poc més del 30% dels naixements de mares de nacionalitat

estrangera. D'aquests, pràcticament el 22% procedeixen de mares de països de la Unió Europea dels 25: per països destaquen les mares britàniques i les alemanyes (5,07% i 5,03%, respectivament), les italianes (3,23%) i les franceses (2,07%). Entre les mares italianes, possiblement, es trobin dones nascudes a l'Argentina, però que també tinguin la nacionalitat d'aquest país europeu com a descendents d'emigrants italians que n'han conservat la nacionalitat. L'Argentina fou durant una part de la seva història terra d'immigrants. Entre ells, molts d'illencs, sobretot mallorquins, hi anaren a cercar un futur millor que el que els oferia l'illa. Ara, en certa manera, la història es repeteix a la inversa: les Illes han passat d'expulsar població sobrant a convertir-se en una àrea receptora per excel·lència.

En tercer lloc i apropant-se als percentatges de les mares europees, se situen les mares del continent africà. La xifra de naixements d'aquest continent està fortament polaritzat entorn de les mares marroquines, que aporten més del 20% al conjunt de naixements de mares estrangeres a les Illes, amb més de 600 naixements anuals. El marroquí és el col·lectiu estranger que presenta un major nombre de naixements a les Illes, molt per sobre del bolivià (9,63%) o l'argentí (7,07%), que serien els dos col·lectius que tindrien més protagonisme, després del marroquí.

Pel que fa als altres continents, tenen molt pes poc demogràfic pel que fa al nombre de naixements registrats.

Quant a Àsia, hi ha mares de més de 20 països d'aquest continent que resideixen i que han tingut fills a les Illes Balears, i es

detecta una certa tendència que creixi el nombre de naixements entre les dones asiàtiques. Hi ha dos col·lectius que destaquen especialment. En primer lloc, el xinès, que d'acord amb les dades provisionals de 2006 registrà 66 naixements, el 2,2% dels naixements de mares estrangeres; i, en segon lloc, amb un nombre de naixements molt similar, se situarien les dones de Filipines i l'Índia, amb 10 naixements cadascuna.

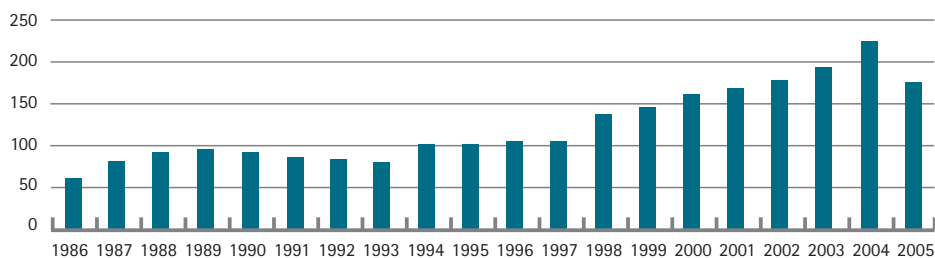
Oceania només té representació d'Austràlia i Nova Zelanda, i el nombre de naixements és insignificant (un màxim de 4 naixements en aquests darrers cinc anys).

Pel que fa al nombre de naixements de mares fadrines, cal destacar que l'índex de naixements entre mares que no han conreat matrimoni s'ha incrementat espectacularment. Així, mentre que l'any 1986 només el 10,98% dels naixements eren extramatrimonials, el 2005 aquesta xifra s'apropava al 35%, i és especialment intens l'increment de tendència d'ençà de mitjan dècada dels anys noranta.

Una alta característica que voldríem destacar, tot i el poc pes sobre el conjunt de parts, és l'increment dels parts múltiples, important sobretot d'ençà de final dels noranta. L'any 2005, els parts múltiples representaren l'1,63% dels parts registrats a les Illes Balears. Hi ha, però, certes diferències entre illes: des del 2,22% de Menorca, en què es produïren 22 parts dobles i cap de triple, fins a l'1,45% de les Pitiüses, amb 17 parts dobles i 2 de triples.

Gràfic III-12

Evolució dels parts múltiples de mares residents a les Illes Balears 1986-2005

* Font: Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern de les Illes Balears).
(Reproducció autoritzada esmentant la procedència.)

Això no obstant, quan es tracta de magnituds tan reduïdes és freqüent que es produeixin variacions importants al llarg del temps. L'any 2005 hi ha hagut un descens de gairebé 50 parts múltiples a les Illes, tot i que, com ja hem indicat, l'evolució general de les dades de parts múltiples confirma la tendència a un creixement rellevant en els parts amb més d'un nadó. En poc menys de 20 anys, els parts múltiples s'han triplicat i s'ha passat de 62 parts múltiples l'any 1986 a 176 l'any 2005, la més baixa dels 4 darrers exercicis. Aquest creixement s'ha produït sobretot a partir de final dels noranta, concretament l'any 1997, durant el qual les xifres de parts múltiples han començat a créixer de manera exponencial. Els darrers deu anys els nascuts vius s'han multiplicat per 3,5 i només el darrer any s'han multiplicat per 1,5, i s'ha passat de 224 nascuts en parts múltiples l'any 2004 a 342 l'any 2005. El creixement de la xifra de parts múltiples és conseqüència principalment de l'ús de tècniques de reproducció assistida, que provoquen múltiples ovulacions que acaben així mateix en múltiples fecundacions

o la implantació de diversos embrions per garantir la viabilitat del procés de gestació. En tot cas, cal destacar que dins els parts múltiples el més habitual són les bessonades, i són menys freqüents com més individus hi ha. De fet, els naixements de més de 3 individus són excepcionals, i més actualment que, gràcies a l'avenç en les tècniques de diagnòstic i d'intervenció prenatal, es pot optar per interrompre la gestació d'alguns dels embrions per evitar problemes per a la mare i per a la resta d'embrions. (Vegeu el gràfic III-12.)

2.2.2 LA NUPCIALITAT I LA DIVORCIALITAT

El patró de convivència a les Illes s'ha modificat de manera significativa i això s'ha traduït, entre altres qüestions, en canvis quant a la nupcialitat. No només s'ha produït un retard en el calendari de nupcialitat en més de 5 anys (l'edat mitjana de matrimoni l'any 1975 era de 27 anys per als homes i 24 per a les dones, mentre que els darrers anys se situa en 33 anys per als homes i 30-31 per a les

QUADRE III-10. EVOLUCIÓ DE LES TAXES DE NUPCIALITAT PER COMUNITAT AUTÒNOMA

	1975	1985	1995	2005
Espanya	7,60	5,20	5,10	4,80
Andalusia	7,05	5,84	5,35	5,44
Aragó	6,92	4,85	4,55	4,54
Astúries	7,60	5,26	4,17	4,63
Balears (Illes)	8,42	6,02	5,48	4,39
Canàries (Illes)	7,71	5,99	5,23	3,49
Cantàbria	7,70	4,97	4,28	5,19
Castella-la Manxa	5,48	5,51	5,00	4,80
Castella i Lleó	5,87	4,13	4,09	3,98
Catalunya	8,36	5,12	5,27	4,69
Com. Valenciana	8,08	4,80	5,50	5,25
Extremadura	5,29	5,70	4,73	4,29
Galícia	6,93	4,65	4,30	4,03
Madrid	9,29	5,19	5,36	4,83
Múrcia	7,28	5,92	5,52	5,06
Navarra	7,63	4,66	4,98	4,57
País Basc	8,71	4,39	4,61	4,53
Rioja (La)	7,17	5,08	4,51	4,73

Font: Indicadors demogràfics. Institut Nacional d'Estadística.

dones), sinó que baixa la xifra de matrimonis malgrat el creixement demogràfic experimentat, de manera que les taxes de nupcialitat s'han reduït a la meitat. La xifra provisional corresponent als matrimonis heterosexuels del 2006 de nou confirma aquestes xifres, amb 4.238 matrimonis comptabilitzats i una taxa provisional de 4,3 per mil habitants.

El 1975 les Illes tenien una taxa de 8,42%, gairebé un punt per sobre de la mitjana nacional (7,6%), i era una de les comunitats autònomes que presentava la taxa més elevada. L'any 1985 continuava tenint una taxa elevada, tot i que pràcticament en tot el territori nacional i a les Balears

havia baixat gairebé dos punts (6,2 i 5,2, respectivament). Deu anys després, l'any 1995, continua la línia descendent però la taxa de les Illes Balears ja assolía valors similars a la mitjana estatal (5,1% i 5,5%). L'any 2005 la taxa de les Illes era inferior a la mitjana estatal (4,8% i 4,4%). (Vegeu el quadre III-10.)

El model de nupcialitat actual en els matrimonis celebrats entre heterosexuels es caracteritza per aquests factors:

1. La meitat dels matrimonis celebrats són civils. El tipus de matrimoni mitjançant el qual les parelles formalitzen la seva relació ha canviat de manera impor-

QUADRE III-11. NOMBRE DE MATRIMONIS SEGONS LA FORMA DE CELEBRACIÓ

	Total		Catòlics		Civils més altres	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
2001	4.329	100	2.714	62,7	1.615	37,3
2002	4.586	100	2.670	58,2	1.916	41,8
2003	4.658	100	2.427	52,1	2.231	47,9
2004	4.554	100	2.249	49,4	2.305	50,6
2005	4.273	100	1.952	45,7	2.321	54,0

Font: Institut Balear d'Estadística.

- tant. Fa només deu anys un terç de les unions eren civils mentre que el 2005 aquests en representaren el 54%, molt per sobre de la mitjana estatal (39%). Les Illes Balears se situen com una de les comunitats autònomes amb més percentatge de matrimonis civils. (Vegeu el quadre III-11.)
- El mes preferit per casar-se els darrers anys és el setembre, juntament amb l'octubre i el juliol. Els que registren menys celebracions són gener i febrer, als quals en els darrers exercicis hi hauríem d'afegir desembre i novembre.
  - La tendència a Espanya i també a les Illes pel que fa a la nupcialitat és el procés de retard en l'edat de contreure matrimoni. Tant els homes com les dones presenten un calendari més envellit que la mitjana dels països de la Unió Europea, que és un any més jove que l'espanyola. L'edat mitjana de matrimoni a les Illes l'any 2005 és de 35 anys per als homes i de 31 per a les dones, per sobre de la mitjana estatal (33 i 30 anys, respectivament).
  - Entre els sexes es detecta la tendència que l'home sigui entre dos i tres anys major que la dona. Aquesta diferència es manté al llarg de la sèrie analitzada.
  - Pel que fa als primers matrimonis, l'edat és, lògicament, menor. Els valors de la mitjana estatal i de les Balears són similars; mentre que l'Estat espanyol presentava unes xifres de 31,52 anys per als homes i de 29,37 per a les dones, les Illes Balears oferien uns indicadors de 32,21 i 29,61 anys, respectivament. La diferència entre les taxes del total de matrimonis i els de primeres núpcies reflecteix en el cas de la nostra comunitat autònoma que el nombre de segons enllaços matrimonials o posteriors té més pes que en el conjunt estatal. De fet, l'estat civil previ dels homes que es casaren el 2000 era en el 10% dels casos vidu o divorciat, mentre que el 2005 aquest percentatge havia pujat fins al 14%.
  - Entre les dones, aquests percentatges assoleixen valors entre el 9% i el 12%. Així, en el darrer exercici publicat mentre en el conjunt de l'Estat 9 de cada 10

matrimonis celebrats un o els dos cònjuges eren fadrins, a les Illes Balears aquesta relació baixa fins a 8 de cada 10.

7. Malgrat que les unions en què ambdós cònjuges són espanyols són majoria, el nombre de matrimonis en què almenys un dels contraents és estranger ha augmentat considerablement d'ençà de 1986, any que aquest fenomen tenia una molt baixa incidència. Les Illes Balears se situen el 2005 entre les primeres comunitats autònomes en què hi ha més matrimonis d'espanyols amb estrangers o de matrimonis entre estrangers: en el 28% dels matrimonis que se celebraren hi havia com a mínim un estranger, mentre que per a la mitjana de l'Estat espanyol aquest percentatge era un 50% inferior, amb una xifra del 14% dels enllaços.

La repercussió immigratòria en la constitució de nous nuclis familiars ha passat a tenir no només incidència en el comportament de la natalitat sinó també en la nupcialitat. Així, mentre que l'any 1986 9,3 de cada 10 dels matrimonis que declararen com a residència les Illes Balears eren parelles d'espanyols, deu anys després, el 1996, la relació era de 9 de 10; cinc després, de 8,4 de 10, i el 2005, de 7,2 de 10. Aquest canvi ha experimentat una acceleració considerable a partir del 2000, quan les onades immigratòries s'intensifiquen, de manera que pràcticament en un terç dels matrimonis un dels cònjuges és estranger.

8. Els espanyols es casen amb més freqüència amb estrangeres (entorn del 12% dels matrimonis) que les espanyo-

les amb estrangers (7%) i, fins i tot, amb més freqüència que els matrimonis entre estrangers (9%). Si analitzam l'evolució històrica del fenomen descobrirem que mentre que el 1986 els matrimonis d'espanyols amb estrangers eren majoritàriament amb persones nascudes al continent europeu, el 2005 aquests matrimonis només representen entorn del 30% del total de matrimonis en què almenys un dels contraents és estranger. D'acord amb les darreres dades publicades, els espanyols que es casen amb estrangeres ho fan en el 51% dels casos amb una dona de nacionalitat sud-americana; el 37%, amb una dona europea, i el 13% restant, amb dones de nacionalitats africanes, d'Amèrica central o d'un altre continent. En el cas de les espanyoles que el 2005 es casaren amb estrangers, el 35% ho feren amb sud-americans; el 28%, amb europeus; el 19%, amb africans, i el percentatge restant, amb homes de països dels altres continents. (Vegeu el quadre III-12.)

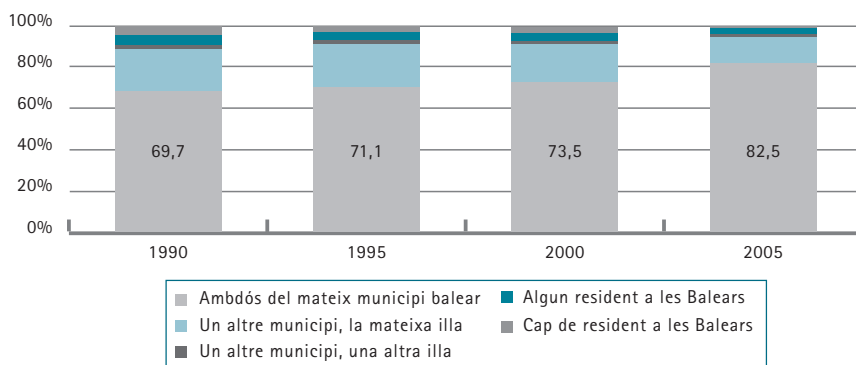
9. Més del 80% de les parelles el 2005 residien en el mateix municipi i, fins i tot, un nombrós grup tenia el mateix domicili de residència, tot i que no hi ha estudis concrets que hagin estudiat aquesta qüestió. Crida molt l'atenció que aquest percentatge presenti una evolució ascendent. Així, el 2000 les parelles que residien en el mateix municipi representaven el 73% de les unions, mentre que el 1995 era del 71%, i l'any 1990, del 70%. La importància que assoleix aquest percentatge cal cercar-la, en primer lloc, amb la proximitat geogràfica que permet el coneixement dels cònjuges i afa-

QUADRE III-12. MATRIMONIS HETEROSEXUALS SEGONS LA COMPOSICIÓ DE LES NACIONALITATS DELS CONTRAENTS					
	1986	1991	1996	2001	2005
Total	4.164	4.410	4.152	4.329	4.273
Ambdós espanyols	3.892	4.035	3.749	3.647	3.058
Espòs espanyol i esposa estrangera	156	198	186	331	535
Esposa espanyola i espòs estranger	77	124	154	198	295
Ambdós estrangers	39	53	63	153	385
Espòs espanyol i esposa estrangera	156	198	186	331	535
Nacionalitat de la dona					
Europa	126	129	91	148	196
Àfrica	3	6	9	14	24
Amèrica del Nord	2	1	3	10	7
Amèrica Central	3	17	24	32	29
Amèrica del Sud	18	41	54	122	272
Àsia	3	2	5	5	5
Oceania	1	2	0	0	2
Apàtrides	0	0	0	0	0
Esposa espanyola i espòs estranger	77	124	154	198	295
Nacionalitat de l'home					
Europa	46	62	77	96	83
Àfrica	6	25	35	17	56
Amèrica del Nord	0	1	7	8	12
Amèrica Central	5	5	4	16	24
Amèrica del Sud	16	28	22	56	104
Àsia	4	2	8	5	14
Oceania	0	0	1	0	2
Apàtrides	0	1	0	0	0
Ambdós estrangers	39	53	63	153	385
Mateix continent	*	*	50	106	271
Diferent continent	*	*	13	47	114
No consta	39	53	0	0	0

* Dada no disponible.

Font: "Matrimonis". Institut Balear d'Estadística. Direcció General d'Economia. Govern de les Illes Balears.

Gràfic III-13
Matrimonis heterosexuals segons la residència anterior de la parella

* Font: Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern de les Illes Balears).
 (Reproducció autoritzada esmentant la procedència.)

voreix la relació. Quant a la tendència a l'augment d'aquest indicador possiblement es pugui relacionar, d'una banda, amb la distribució de les nacionalitats estrangeres que tendeixen a agrupar-se en els mateixos municipis i, de l'altra, amb les convivències prematrimonials. Haurem d'esperar que es duguin a terme estudis específics que puguin confirmar o refusar aquestes hipòtesis. (Vegeu el gràfic III-13.)

Aquest model de nupcialitat és un reflex dels canvis socials i ideològics experimentats per la societat balear. El retard en l'edat mitjana del matrimoni no és més que una conseqüència, per un costat, de la d'estar més a les llars d'origen per causes econòmiques, laborals o professionals, i, per l'altre, dels nous costums, com el de l'establiment d'un període de convivència prematrimonial que molts cops es materialitza en una unió legal quan es decideix tenir fills. De fet, en els intervals intergenèsics el percentatge major de naixements es produeix en els dos primers anys

de matrimoni. La importància dels matrimonis civils sobre els eclesiàstics posa en relleu l'evolució cap a una major secularització de la societat i les baixes taxes de nupcialitat són una conseqüència de l'establiment de noves formes de convivència. Finalment, com a conseqüència del fort corrent immigratori experimentat els darrers anys, es constitueixen nuclis familiars diversificats, en els quals els membres no pertanyen a la mateixa cultura.

Els canvis experimentats en el model de convivència també es manifesten en la importància que té la durada dels matrimonis que se celebren. De fet, el nombre de divorcis tant a l'Estat espanyol com a les Illes augmenta any rere any. Si l'any 1996 a l'Estat espanyol per cada 100 matrimonis celebrats hi hagué 16 divorcis, el 2005 aquesta relació augmentà fins a 35 divorcis per 100 matrimonis. Pel que fa a les Balears, l'indicador és molt més alt: l'any 1996, 25 divorcis, i el 2005 53 divorcis per cada 100 matrimonis. El nombre absolut de divorcis del període 1996-2005, segons

QUADRE III-13. DISSOLUCIONS DEL MATRIMONI (2000-2005)							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Taxa anual acumulativa 2000-05
Espanya: Nul·litat	145	152	229	198	197	168	2,99
Espanya: Separació	63.377	65.527	73.032	76.250	81.618	64.028	0,20
Espanya: Divorci	38.973	37.571	42.017	45.448	50.974	72.848	13,33
Illes Balears: Nul·litat	2	4	7	4	2	5	20,11
Illes Balears: Separació	1.746	1.850	2.059	1.992	2.147	1.577	-2,02
Illes Balears: Divorci	1.172	1.271	1.224	1.486	1.598	2.244	13,87

Font: Institut Nacional d'Estadística.

les dades recalculades per l'INE en l'estadística de divorcis, s'ha duplicat de manera que l'increment experimentat en aquest període tant per al conjunt de l'Estat espanyol com per a les Balears és de 2,1 (Estat espanyol: 1996, 32.571; 2005, 72.848 - Illes Balears: 1996, 1.022; 2005, 2.224). Malgrat això, encara no s'han assolit les xifres d'alguns països de la Unió Europea dels 25, i l'Estat espanyol presenta un dels índexs de divorcis més baixos després de països com Xipre, Irlanda o Grècia. (Vegeu el quadre III-13.)

Un terç dels divorcis es produeixen en matrimonis en què l'home o la dona tenen entre 40 i 49 anys. Si hi afegim els d'entre 35 i 39 anys, veurem que 5 de cada deu divorcis es produeixen en matrimonis en què un o els dos membres tenen una edat inclosa en el grup de 35 a 49 anys. Pel que fa al divorci segons la durada del matrimoni, detectam que el major nombre de divorcis es produeix en matrimonis amb una durada de 20 o més anys i a continuació entre els matrimonis d'entre 6 i 10 anys. Si consideram l'existència i el nombre de fills dels matrimonis dissolts, comprovam que en 4 de cada 10 divorcis la parella no

té fills menors; 5 de cada 10 tenen un o dos fills menors, i 1 de cada 10 té més de dos fills menors. (Vegeu el quadre III-14.)

La novetat del 2005 fou l'aprovació de la Llei 13/2005, d'1 de juliol, que modificà el Codi civil en matèria del dret a contraure matrimoni, i es reconegué i s'estengué aquest dret a totes les parelles amb independència de la seva composició, heterosexual o homosexual. Les dades del 2005 només recolliren les inscripcions realitzades en el segon trimestre. Les dades provisionals corresponents al 2006 a les Balears de les unions de parelles del mateix sexe que declararen que residirien a les Illes, comptabilitzen 94 unions de parelles constituïdes per homes i 52 unions de dones, a les quals s'hauran de sumar les possibles unions registrades en altres comunitats autònomes de parelles residents a l'arxipèlag però que, previsiblement, produiran poques variacions en aquestes xifres. Encara és massa d'hora per fer una valoració d'aquests resultats. No obstant això, les dades semblen indicar que les parelles homosexuals presenten uns comportaments similars als indicats per a les parelles heterosexuals, és a

QUADRE III-14. DIVORCIS SEGONS LA DURADA DEL MATRIMONI. ANY 2005										
	< 1 any	1 a 2 anys	3 a 5 anys	6 a 10 anys	11 a 15 anys	16 a 19 anys	20 o més anys	No consta	TOTAL	TOTAL
TOTAL	60	4.149	10.496	15.262	12.201	7.570	19.520	3.590	72.848	72.848
Andalusia	8	577	1.478	2.178	1.873	1.201	2.936	497	10.748	10.748
Aragó	0	137	261	415	335	213	466	38	1.865	1.865
Astúries	1	136	266	406	302	233	587	243	2.174	2.174
BALEARS (Illes)	2	124	360	505	362	208	591	92	2.244	2.244
Canàries (Illes)	2	173	505	964	841	573	1.259	144	4.461	4.461
Cantàbria	0	48	88	134	145	69	226	39	749	749
Castella i Lleó	4	153	353	544	463	332	739	102	2.690	2.690
Castella-la Manxa	5	137	313	482	333	212	421	44	1.947	1.947
Catalunya	14	792	2.127	3.019	2.371	1.356	3.902	1.275	14.856	14.856
Com. Valenciana	8	655	1.533	2.082	1.504	900	2.317	260	9.259	9.259
Extremadura	1	56	167	215	225	134	284	51	1.133	1.133
Galícia	4	196	551	890	803	502	1.277	135	4.358	4.358
Madrid	6	506	1.489	2.091	1.560	920	2.651	383	9.606	9.606
Múrcia	4	121	261	418	334	244	555	69	2.006	2.006
Navarra	0	89	141	176	140	92	211	19	868	868
País Basc	1	189	479	607	491	304	925	165	3.161	3.161

Font: Institut Nacional d'Estadística.

dir, en molts casos s'opta per l'establiment d'una convivència sense necessitat de crear un vincle de caràcter contractual.

La major part d'aquests matrimonis, d'acord amb les dades subministrades per l'Institut Balear d'Estadística, són constituïts per espanyols i l'estat civil previ de la major part dels contraents és el de fadrí, tot i que entre les dones el percentatge de matrimonis en què una d'elles no era fadrina és més elevat que entre els homes. Quant a l'edat, el 50% dels cònjuges en ambdós casos tenia menys de 40 anys i pràcticament tota la resta tenia entre 40 i 65 anys.

2.2.3 LA MORTALITAT

Al llarg del 2006 s'inscrivieren en els registres civils de les Illes 7.812 defuncions, 7.157 de les quals corresponen a residents de Balears, tot i que aquesta xifra augmentarà quan s'hi afegixin els residents

que han finit en una altra comunitat autònoma. La taxa provisional es manté entorn del 7,5 per mil habitants i l'edat mitjana de defunció se situa en 73,1 anys per als homes i en 81,2 anys per a les dones. Les malalties més freqüents com a causa de defunció foren les relacionades amb l'aparell circulatori, seguides dels tumors i de les relacionades amb el sistema respiratori. (Vegeu l'apartat 3.1.1.)

Las taxes estandarditzades calculades per l'INE fan possible la comparació de les dades de les Illes amb les d'altres àrees territorials amb estructures d'edat diferents. Aquesta comparació ens mostra uns resultats més favorables per a la nostra comunitat autònoma que els referits a la mitjana estatal, tant pel que fa a la taxa calculada per a tots els grups de causes de defunció com per als grups de causes de defunció més freqüents a les Illes Balears. (Vegeu el quadre III-15.)

QUADRE III-15. EVOLUCIÓ DE LES TAXES ESTANDARDITZADES DE MORTALITAT				
	1999	2001	2003	2005
Total				
Espanya	9,29	8,53	8,61	8,16
Illes Balears	9,91	8,73	8,56	8,01
Malalties del sistema circulatori				
Espanya	3,30	2,92	2,87	2,63
Illes Balears	3,71	2,97	3,03	2,67
Tumors				
Espanya	2,37	2,35	2,29	2,19
Illes Balears	2,35	2,38	2,26	2,18
Malalties del sistema respiratori				
Espanya	1,13	0,88	0,96	0,97
Illes Balears	1,13	0,86	0,87	0,85

Font: Institut Nacional d'Estadística.

QUADRE III-16. ANYS POTENCIALS DE VIDA PERDUTS. ILLES BALEARS					
	Sexe	Totes les causes	Tumors	Causes externes	Malalties del sistema circulatori
1999	Total	30.035,00	10.074,50	8.105,00	4.472,50
	Homes	21.177,00	6.192,00	6.408,00	3.305,00
	Dones	8.858,00	3.882,50	1.697,00	1.167,50
2001	Total	27.145,50	8.702,50	8.068,00	3.437,50
	Homes	19.570,50	5.715,00	6.486,00	2.547,50
	Dones	7.575,00	2.987,50	1.582,00	890,00
2003	Total	25.867,50	9.306,00	5.539,50	3.290,00
	Homes	18.354,50	6.021,00	4.237,50	2.377,50
	Dones	7.513,00	3.285,00	1.302,00	912,50
2005	Total	27.291,00	9.474,00	7.559,00	4.237,50
	Homes	19.136,00	5.777,50	6.052,50	2.945,00
	Dones	8.155,00	3.696,50	1.506,50	1.292,50

Font: Institut Nacional d'Estadística.

Tant les taxes brutes de mortalitat com les taxes estandarditzades estan afectades pel gran pes que representen les defuncions ocorregudes en edats avançades, cosa que no fa possible avaluar la incidència de les defuncions en edats joves. Per mesurar i avaluar les defuncions prematures i teòricament evitables s'utilitza l'indicador dels anys de vida potencialment perduts. Segons es desprèn dels resultats publicats per l'INE (<http://www.ine.es>), la forta incidència de les defuncions ocorregudes entre 10 i 39 anys per causes externes, concretament, per accidents de trànsit, que és la causa més freqüent en aquest grup d'edat, fan que les causes del grup de traumatismes i altres malalties externes esdevinguin el segon grup de malalties que acumula més defuncions

teòricament evitables, després dels tumors, sobretot en el cas dels homes. (Vegeu el quadre III-16.)

El 9% (aproximadament 650 èxits) de les defuncions inscrites a les Illes ho són de residents a l'estranger o en una altra comunitat autònoma. El 60% d'aquestes defuncions corresponen a persones majors de 65 anys que han mort per alguna malaltia inclosa en el grup de malalties de l'aparell circulatori, que és la causa principal de defunció no només a l'Estat espanyol sinó també a tot Europa. Tot i que a partir de les dades que conté aquesta estadística no es poden obtenir altres característiques, és lògic pensar que es tracta de persones que circumstancialment es trobin a les Illes i que per l'edat en

el moment de defunció, es tracti de turistes. En canvi, tots els menors de 25 anys (20 defuncions) moriren per alguna causa externa, ja sigui per accidents o per sobredosi de drogues. Entre els accidents, destaquen sobretot els de trànsit, molts dels quals, al seu torn, relacionats amb el consum de tòxics, especialment l'alcohol i per la manca d'experiència i l'excés de velocitat. També tenen cert pes les morts accidentals per la pràctica d'esports de risc o comportaments irresponsables relacionats amb l'oci i les vacances. Així, és freqüent que cada any es produeixin diverses defuncions per caigudes des de plantes elevades d'hotels, mentre els joves passen d'unes habitacions a les altres, i per asfíxia per immersió en piscines o a la mar. En el grup comprès entre 25 i 64 anys el percentatge es distribueix amb uns valors similars entre morts per malalties relacionades amb el sistema circulatori i per causes externes, les primeres amb una incidència major en les edats superiors i les segones entre els més joves. (Consultau per a més informació la publicació anual «Defuncions». Institut Balear d'Estadística, <http://www.caib.es/ibae/demo/defuncions.htm>).

Pel que fa a defuncions esdevingudes entre els residents de la comunitat autònoma, en línies generals, no experimenten canvis respecte d'anys anteriors. La sèrie dels sis darrers anys ens permet extreure una tendència significativa. Tot i que, com és lògic per altra banda, aquest succés demogràfic afecti essencialment els residents de nacionalitat espanyola, en només cinc anys les defuncions de residents de nacionalitat espanyola han baixat un punt en freqüència relativa, atès

que s'han incrementat de manera significativa les defuncions produïdes entre els residents estrangers d'una nacionalitat inclosa en la Unió Europea dels 15. Aquest col·lectiu presenta una immigració cronològica anterior a la d'altres corrents més recents. Té, com a trets demogràfics més rellevants, en primer lloc, una estructura demogràfica més envellida que la d'altres col·lectius immigrants i, en segon lloc, malgrat la recent intensitat dels fluxos immigratoris d'altres països, té un nombre d'efectius molt superior al d'altres grups. D'altra banda, la resta de col·lectius d'estrangers tenen una estructura d'edat més jove i en conseqüència amb probabilitats menors de defunció. L'escassa incidència de les defuncions en nacionalitats distintes de la Unió Europea dels 15 no en permet treure conclusions sobre el perfil. Els difunts estrangers de nacionalitats incloses en l'Europa dels 15 presenten un perfil que s'ajusta a les mateixes característiques de la mortalitat dels residents de les Illes Balears: els problemes de salut que causen defuncions presenten uns índexs de freqüència més elevats entre les malalties del sistema circulatori i els tumors. (Vegeu el quadre III-17.)

La classificació de les defuncions de residents per lloc de naixement mostra un augment en la freqüència relativa dels nascuts a altres comunitats autònomes i a l'estranger. El 2005 les defuncions dels nascuts a una altra comunitat autònoma representaren el 28% de les defuncions esdevingudes entre els residents a les Illes, és a dir, gairebé un terç de les defuncions. Aquest fet es deriva de la mateixa estructura etària d'aquest col·lectiu, que es troba molt envellida. Segons els indica-

QUADRE III-17. DEFUNCIONS DE RESIDENTS A LES ILLES BALEARS SEGONS LA NACIONALITAT				
Nacionalitat	2000	2002	2004	2006
Total	7.309	7.111	7.049	7.157
Espanyola	7.030	6.851	6.761	6.781
UE-15	227	207	224	288
Resta de països de la UE-25 i UE-27	1	4	7	13
Resta d'Europa	10	7	8	9
Àfrica	7	4	11	14
Amèrica Central	2	3	3	2
Amèrica del Nord	16	8	10	6
Amèrica del Sud	13	24	23	40
Àsia	3	2	1	4
Oceania	0	1	1	0

Font: Institut Balear d'Estadística.

dors demogràfics elaborats a partir de la revisió del 2006, aquest grup poblacional té una edat mitjana que se situa per sobre de la mitjana balear en prop de sis anys. Aquest indicador reflecteix l'estancament en la renovació d'efectius per la reducció de la intensitat de fluxos immigratoris procedents d'altres comunitats autònomes de l'Estat i determina, en gran mesura, que aquest col·lectiu presenti un índex d'envelliment elevat: el nombre de persones majors per cada menor de 16 anys és de 3, un índex molt superior al que obtenen la població nascuda a les Illes o la nascuda a l'estranger.

Les defuncions de la població nascuda a l'estranger representen aproximadament el 6% del total de les defuncions esdevingudes entre els nostres residents. En aquest cas, esdevé quelcom similar al fet que hem destacat en l'anàlisi de les defuncions classificades segons la nacionalitat: el nombre de defuncions d'aquest

grup augmenta anualment i continuarà augmentat a mesura que aquest col·lectiu compleixi anys i, per tant, s'incrementin les probabilitats de defunció. Com en el cas dels estrangers, les defuncions es concentren en els nascuts en algun país de nacionalitat comunitària, específicament de la Unió Europea dels 15, col·lectiu que té una estructura més envellida i, per tant, amb un risc major de finir. (Vegeu el quadre III-18.)

Com afecta el comportament de la mortalitat a l'estructura demogràfica de la nostra comunitat autònoma? El creixement vegetatiu (balanç entre els naixements i les defuncions) és, en nombres absoluts, positiu. Les taxes assolides són superiors a la mitjana nacional i es mouen, en els darrers exercicis, entorn de 3 per mil habitants. Aquest índex es deriva d'una situació de baixa mortalitat i d'una natalitat que manté unes taxes entorn de l'11 per mil habitants. Aquestes taxes, tot

QUADRE III-18. EVOLUCIÓ DE LES DEFUNCIONS DE RESIDENTS A LES ILLES BALEARS PER LLOC DE NAIXEMENT							
	Total	Illes Balears	Altres CA	Estranger	% IB / total	% Altra CA / total	% Estranger / total
1994	6.650	4.748	1.533	369	71,40	23,05	5,55
1995	6.896	4.901	1.664	331	71,07	24,13	4,80
1996	6.781	4.870	1.679	232	71,82	24,76	3,42
1997	6.959	5.006	1.678	275	71,94	24,11	3,95
1998	7.079	5.078	1.687	314	71,73	23,83	4,44
1999	7.418	5.221	1.830	367	70,38	24,67	4,95
2000	7.309	5.041	1.859	409	68,97	25,43	5,60
2001	6.927	4.713	1.830	384	68,04	26,42	5,54
2002	7.111	4.783	1.931	397	67,26	27,16	5,58
2003	7.356	5.004	1.924	428	68,03	26,16	5,82
2004	7.049	4.726	1.906	417	67,04	27,04	5,92
2005	7.356	4.807	2.036	513	65,35	27,68	6,97
Taxa a.a							
2000-05	0,13	-0,95	1,84	4,64			

Font: Institut Balear d'Estadística.
(Reproducció autoritzada esmentant la procedència.)

i que contribueixen de manera positiva a l'evolució de la població i que afegeixen potencialitats futures de creixement, constitueixen un element explicatiu insuficient per justificar el fort creixement demogràfic que ha viscut els darrers 10 anys i continua vivint la nostra societat. Aquest fort increment és conseqüència, bàsicament, com ja hem repetit en diverses ocasions, dels forts moviments migratoris experimentats per les Illes, la tipologia dels quals ha implicat un canvi en la composició dels corrents migratoris estrangers clàssics i ha determinat un canvi estructural i social inversemblant poc temps enrere (<http://www.ine.es>, *Indicadores demográficos*).

La mortalitat infantil presenta unes taxes molt reduïdes i afecta, per tant, de manera molt feble la base de la piràmide demogràfica. Una altra característica de la mortalitat de l'arxipèlag és que es produeix una certa sobremortalitat masculina i la relació d'homes/dones que han mort es manté en un valor superior a 1. Aquest indicador assoleix valors superiors a 2 en el grup d'edat d'entre 10 i 60 anys, en gran part com a conseqüència de la mortalitat derivada dels accidents de trànsit i del consum de drogues, que són factors que afecten especialment els elements masculins de la societat. Fent un petit incís, hem de dir que els supòsits que es manegen, pel que fa al grup de

població menor de 40 anys, en l'elaboració de projeccions de població plantegen com a hipòtesi que es produirà una millora en les taxes de defunció masculina com a resultat de l'aplicació de polítiques legals i socials, com el carnet per punts o les campanyes sobre el consum de drogues. Així mateix, els analistes demogràfics preveuen que la sobremortalitat masculina derivada de defuncions produïdes per certs tipus de càncer o per malalties del sistema circulatori en el futur es reduiran i ho fonamenten en la idea que algunes d'aquestes defuncions, com el càncer de pulmó, són degudes als mals hàbits de les persones i, per tant, potencialment evitables. Contràriament, però en un mateix sentit, s'estableix com a hipòtesi que la mortalitat de les dones augmentarà com a conseqüència de l'adopció d'algun dels hàbits classificats tradicionalment de «masculins» (augment de les dones que fumen, augment de situacions d'estrès...), que s'hauran de traduir, necessàriament, en un major nombre de defuncions femenines i, per tant, s'aproparà l'índex d'esperança de vida entre ambdós sexes.

Un altre grup de factors que poden modificar la incidència de la mortalitat de certes malalties són els relacionats amb el món de la terapèutica i la prevenció sanitàries. Els avenços en investigació sanitària poden representar la millora en els procediments, les tecnologies i els arsenals químics per curar els qui pateixin aquestes malalties, com també hi ha de contribuir de manera substancial la implantació de les mesures preventives que al llarg del temps s'estableixin.

Pel que fa als majors de 65 anys, com a conseqüència de les millores sanitàries, hàbits de vida més saludables i una major participació en el si de la societat, en continua augmentant l'esperança de vida, tot i que ho fa lentament atès que ja s'ha arribat a un sostre bastant alt, cada cop més proper a la longevitat biològica de l'espècie humana. L'envelliment és un procés de degradació biològica que acaba, inevitablement, amb la mort dels membres més vells de qualsevol espècie d'ésser viu i l'home, naturalment, no n'és cap excepció. El que sí és excepcional és que, gràcies a la seva intel·ligència, sigui l'únic ésser de la creació coneguda que s'hi intenta oposar. La xifra de defuncions es concentra especialment en les edats superiors, amb un progressiu desplaçament cap a les més altes. Així, mentre que l'any 1986 el 44% de les defuncions s'esdevenien en el grup d'entre 60 i 79 anys, el 2005 aquestes defuncions representaren el 34% de les defuncions registrades. Simultàniament, en el mateix període augmentà el nombre de persones mortes de 80 i més anys: del 37% el 1986 s'ha passat al 53% l'any 2005. És a dir, més de la meitat de les defuncions ho són de majors de 80 anys i prop del 90% es registren entre persones de més de 60 anys.

Si tenim en compte que en edats avançades el moviment migratori és escàs i que la mortalitat tendeix a concentrar-se en edats cada cop més elevades, la conseqüència real és que la piràmide de població s'eixampla en el vèrtex, és a dir, s'experimenta un procés d'envelliment de la població que no és compensat per les aportacions de la base de la piràmide. De fet, entre les hipòtesis més utilitzades en les projeccions

de població hom hi inclou fixar un quocient de millora en els primers trams d'edat i en les d'edats adultes amb un augment progressiu de la mortalitat en les edats superiors. Si actualment la població d'aquest grup d'edat representa el 14%, es creu que l'any 2015 es mourà entorn del 16%, encara que en aquestes previsions l'arxipèlag balear manté una estructura de població menys envellida que la de la resta del territori nacional, on, també l'any 2015, es preveu que aquest col·lectiu constitueixi el 20% de la població.

2.2.4 LES MIGRACIONS I LA POBLACIÓ ESTRANGERA

L'eix principal del creixement de la població balear del darrer decenni ha estat la intensitat amb què s'han desenvolupat els fluxos immigratoris procedents de l'estranger. Segons les xifres oficials del padró de 2006, la població nascuda fora de les Illes Balears era de 433.301 (el 43% dels residents). (Vegeu el quadre III-19.)

La variació absoluta dels nascuts a l'estranger (160.589 estrangers i 27.184 espanyols) en relació amb l'any anterior fou de 11.771 persones, amb una variació relativa de 6,69%. Davant aquest creixement, la població nascuda a altres comunitats autònomes gairebé no augmenta i, fins i tot, perd un punt de pes relatiu (24%), i la nascuda a les Illes (el 57% de la població) té un índex de creixement del 0,99%, cosa que mostra que la recuperació de les taxes de natalitat encara no es reflecteixen en el padró, en el qual al població menor de tres anys es troba subregistrada.

Les tres quartes parts dels espanyols nascuts a l'estranger (27.184 residents empadronats) resideixen a Mallorca, cinc de cada deu dels quals han nascut a l'Argentina, França, Alemanya, Regne Unit o el Marroc. Part d'aquest grup està format per persones que han adquirit la nacionalitat espanyola, a més dels que són descendents d'espanyols nascuts a l'estranger. Previsiblement aquest col·lectiu augmentarà a mesura que s'incorporin no només les poblacions de retorn de segona generació sinó tots els que hagin sol·licitat la nacionalitat espanyola. La variació relativa acumulada d'aquest grup de residents, agafant com a referent la revisió del 2000, fou del 38%, amb una mitjana de variació anual del 6%.

En anys anteriors l'anàlisi d'aquest apartat es féu bàsicament observant el total de la població nascuda a l'estranger, atès que és l'eix principal del creixement de la població balear. Enguany, empesos per l'interès social que genera la població estrangera (167.751 residents l'any 2006), l'estudi se centrarà en les característiques dels estrangers encara que no tots els membres d'aquest col·lectiu són immigrants, atès que el 4% (27.184) ha nascut a les Illes Balears. No obstant això, la diferència de 7.000 persones en nombres absoluts entre ambdues observacions (població estrangera i població nascuda a l'estranger) no invalida que les característiques dels estrangers es puguin aplicar en línies generals als nascuts fora d'Espanya.

La població estrangera augmentà en 11.481 empadronats, cosa que representa entorn d'un 18% de la població, i continua la tendència cap a l'augment d'efectius que des de fa deu anys s'experimenta,

QUADRE III-19. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ A LES ILLES BALEARS SEGONS EL TIPUS DE NACIONALITAT I EL LLOC DE NAIXEMENT PER ILLES

Residència	Total població	Nacionalitat espanyola					Nacionalitat estrangera					
		Lloc de naixement					Lloc de naixement					
		Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger	Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger	Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA
Illes Balears												
2000	845.630	790.871	539.487	231.711	19.673	54.759	1.843	369	52.547			
2001	878.627	804.744	543.536	240.500	20.708	73.883	2.203	455	71.225			
2002	916.968	817.224	547.511	247.158	22.555	99.744	2.850	503	96.391			
2003	947.361	820.856	550.214	246.873	23.769	126.505	3.661	567	122.277			
2004	955.045	823.622	553.162	245.594	24.866	131.423	4.238	510	126.675			
2005	983.131	826.861	556.721	244.305	25.835	156.270	5.469	634	150.167			
2006	1.001.062	833.311	561.220	244.907	27.184	167.751	6.541	621	160.589			
Taxa anual*	3,06	0,89	0,63	1,06	5,60	23,33	24,30	11,43	23,37			
Mallorca												
2000	677.014	635.610	437.725	182.014	15.871	41.404	1.247	260	39.897			
2001	702.122	645.173	440.651	187.943	16.579	56.949	1.542	336	55.071			
2002	730.778	653.767	443.947	191.717	18.103	77.011	2.063	370	74.578			
2003	753.584	655.482	446.395	190.099	18.988	98.102	2.724	409	94.969			
2004	758.822	656.439	449.126	187.537	19.776	102.383	3.253	367	98.763			
2005	777.821	657.299	451.634	185.233	20.432	120.522	4.250	425	115.847			
2006	790.763	661.360	455.213	184.793	21.354	129.403	5.184	434	123.785			
Taxa anual*	2,81	0,67	0,63	0,35	5,18	23,82	27,79	10,33	23,76			
Menorca												
2000	72.716	69.510	51.828	16.603	1.079	3.206	105	36	3.065			
2001	75.296	71.118	52.133	17.808	1.177	4.178	109	30	4.039			
2002	78.796	72.901	52.503	19.129	1.269	5.895	139	31	5.725			
2003	81.067	73.283	52.558	19.385	1.340	7.784	190	45	7.549			
2004	82.872	74.029	52.550	20.001	1.478	8.843	208	46	8.589			

Continua

QUADRE III-19. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ A LES ILLES BALEARS SEGONS EL TIPUS DE NACIONALITAT I EL LLOC DE NAIXEMENT PER ILLES

Residència	Total població	Nacionalitat espanyola				Nacionalitat estrangera			
		Lloc de naixement		Lloc de naixement		Lloc de naixement		Lloc de naixement	
		Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger	Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger
Menorca									
2005	86.697	75.166	53.034	20.529	1.603	263	56	11.212	
2006	88.434	75.891	53.239	20.854	1.798	320	57	12.166	
Taxa anual*	3,58	1,60	0,46	4,35	8,24	20,16	9,24	29,61	
Eivissa									
2000	89.611	80.709	46.644	31.452	2.613	475	68	8.359	
2001	94.334	83.137	47.401	32.914	2.822	530	80	10.587	
2002	99.933	85.021	47.704	34.281	3.036	623	92	14.197	
2003	105.103	86.629	47.899	35.444	3.286	716	104	17.654	
2004	106.220	87.567	48.071	36.047	3.449	747	90	17.816	
2005	111.107	88.707	48.629	36.452	3.626	909	146	21.345	
2006	113.908	90.173	49.266	37.078	3.829	985	122	22.628	
Taxa anual*	4,39	1,91	0,84	2,99	6,77	13,86	16,51	20,62	
Formentera									
2000	6.289	5.042	3.290	1.642	110	16	5	1.226	
2001	6.875	5.316	3.351	1.835	130	22	9	1.528	
2002	7.461	5.535	3.357	2.031	147	25	10	1.891	
2003	7.607	5.462	3.362	1.945	155	31	9	2.105	
2004	7.131	5.587	3.415	2.009	163	30	7	1.507	
2005	7.506	5.689	3.424	2.091	174	47	7	1.763	
2006	7.957	5.887	3.502	2.182	203	52	8	2.010	
Taxa anual*	3,60	2,44	0,80	4,95	9,61	7,82	24,05	6,96	

* Taxa anual acumulativa 2000-05
Font: Institut Balear d'Estadística.

tot i que les successives mesures legals o de gestió padronal dificulten la lectura de les variacions reals anuals. Evidentment, a aquesta població registrada hi hauríem d'afegir la que queda fora del circuit administratiu per qüestions legals i la que no s'ha comptabilitzat per l'aplicació de la normativa legal en relació amb les nacionalitats no comunitàries. Segons les dades provisionals de la revisió del padró del 2007, aquest col·lectiu passa a sumar 189.437 residents, cosa que significa, si es confirmen les xifres en les dades definitives, un augment del 12,9%, gairebé el doble que l'any anterior, com a conseqüència de la incorporació de nous fluxos immigratoris i dels estrangers extracomunitaris, que amb l'aplicació per primera vegada de la Llei 14/2003 quedaren fora de la comptabilització del 2006.

Segons les dades anuals del moviment migratori, la població hauria d'haver augmentat l'any 2006, sense tenir en compte el creixement vegetatiu, en 24.547 persones. L'aplicació per primer cop de la Llei 14/2003 provocà que les xifres oficials no reflectissin exactament la dinàmica de la població experimentada durant l'any, atès que la variació real queda emmascarada per les baixes que es produïren en no renovar la inscripció una part dels residents extracomunitaris. Segons les xifres migratòries detallades a la publicació «Migracions» de l'Institut Balear d'Estadística, la immigració espanyola es manté en uns valors similars als d'anys anteriors mentre que l'estrangera augmenta encara que menys intensament. La importància del moviment migratori d'aqueix any es concentra en la immigració procedent de l'estranger, que representa més del 50% dels desplaçaments anuals comptabilitzats d'immigrants

procedents de fora de les Illes. De les 24.897 immigracions procedents de l'estranger, 776 foren d'espanyols i la resta, una àmplia majoria, eren immigrants de nacionalitat estrangera. L'any 2004 s'hi inclouen les altes dels estrangers per omisió (residents que per la causa que sigui no s'han empadronat l'any de l'arribada) en l'estadística de migracions, motiu pel qual en la sèrie es produeix un salt entre els resultats de la sèrie anterior i la que s'obre a partir d'aquesta data. El resultat d'aquesta incorporació és que en els resultats anuals corresponents als anys 2004 i 2005 la immigració procedent de l'estranger es duplica en valors absoluts, de manera que les xifres totals superen la immigració procedent d'una altra comunitat autònoma. Aquest nou tractament metodològic té més coherència amb les xifres finals de població que posteriorment es publiquen.

El grup més nombrós d'estrangers en les dades del padró de 2000 estava constituït per residents d'alguna de les nacionalitats dels països integrats en la Unió Europea dels 15: més de dos terços dels residents estrangers era d'un d'aquests països, preferentment de nacionalitat alemanya o anglesa, mentre que en les darreres xifres oficials la població estrangera comunitària (Unió Europea dels 15) representa el 41,5% dels estrangers. Evolutivament, tot i que manté creixements relatius més o menys estables, amb excepció de l'any 2004, ha perdut més de 20 punts en freqüència relativa, de manera que si abans 6 de cada 10 estrangers tenien una nacionalitat de l'Europa dels 15, d'acord amb les darreres dades oficials la relació és de 4 cada 10. Els residents d'una nacionalitat inclosa en la Unió Europea dels 15 continuen augmentant, sobretot en el cas d'alemanys i anglesos,

QUADRE III-20. POBLACIÓ ESTRANGERA		
	Padró 2000	Padró 2006
Total estrangers	54.759	167.751
1. UE-15	37.217	69.648
2. Resta de països comunitaris (UE-25 i UE-27)	637	12.244
3. Resta d'Europa	1.749	4.214
4. No europeu	15.156	81.645

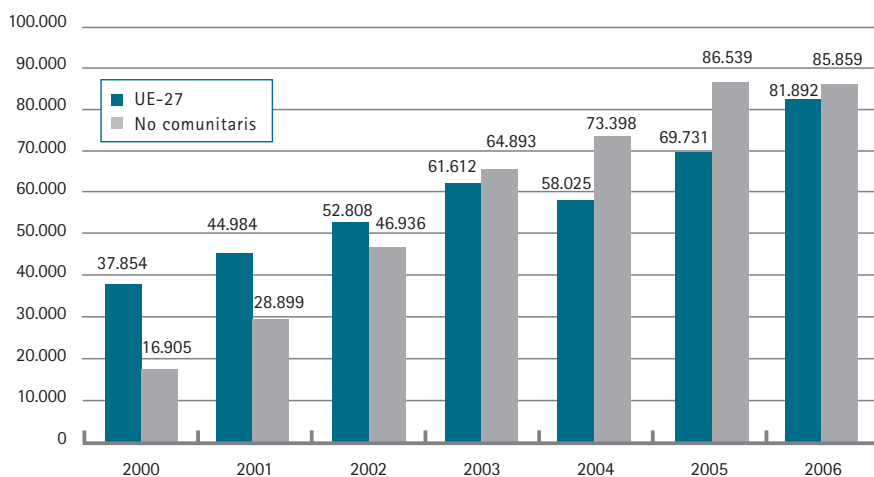
Font: Institut Balear d'Estadística.

encara que els fluxos immigratoris s'han diversificat i han originat una major heterogeneïtat en l'estructura de la població estrangera. (Vegeu el quadre III-20.)

El descens del pes relatiu dels residents de la Unió Europea dels 15 ve determinat per l'important augment de la població no comunitària o d'algun dels països que posteriorment s'integraren en la Unió Europea. Mentre que els residents dels països integrats recentment en la Unió

Europea l'any 2000 gairebé no arribaven a representar globalment l'1,5% de la població resident, d'acord amb les dades del 2006 han assolit la xifra de 12.244 persones, és a dir, el 7% del total d'estrangers. Aquests valors en relació amb la nova població comunitària es concentren bàsicament en dues nacionalitats, la romanesa i la búlgara, que amb més de 9.000 empadronats són col·lectius amb creixements importants els anys més recents. (Vegeu el gràfic III-14.)

Gràfic III-14
Evolució de la població estrangera comunitària i no comunitària.
Illes Balears

Font: Elaboració pròpia.

**QUADRE III-21. RESIDENTS ESTRANGERS SEGONS EL CONTINENT DE NACIONALITAT.
ANY 2000 I 2006**

Continent nacionalitat	Revisió padró 1-1-2000					Revisió padró 1-1-2006				
	Total	Mallorca	Menorca	Eivissa	Form.	Total	Mallorca	Menorca	Eivissa	Form.
Total	54.759	41.404	3.206	8.902	1.247	167.751	129.403	12.543	23.735	2.070
Europa	39.603	29.572	2.407	6.504	1.120	86.106	65.644	6.107	13.036	1.319
UE-15	37.217	27.653	2.281	6.224	1.059	69.648	52.443	5.480	10.517	1.208
Resta de països UE-27*	637	575	14	47	1	12.244	9.788	404	1.979	73
Resta d'Europa	1.749	1.344	112	233	60	4.214	3.413	223	540	38
Àfrica	6.690	5.131	409	1.101	49	23.666	18.638	1.716	3.055	257
Amèrica del nord	883	643	49	174	17	1.197	909	70	204	14
Amèrica central	1.365	1.149	84	126	6	3.419	2.870	294	228	27
Amèrica del sud	4.219	3.409	199	562	49	48.135	37.087	4.081	6.535	432
Àsia	1.905	1.418	56	425	6	5.060	4.117	265	657	21
Oceania	94	82	2	10	0	168	138	10	20	0

* Inclou països incorporats a la UE-25 i països incorporats a la UE-27.

Font: Revisió del padró de l'any corresponent. Institut Balear d'Estadística.

A aquest panorama, s'hi afegeix la important entrada d'immigrants procedents de països no comunitaris. L'any 2000, moment en què es produeix la intensificació del moviment migratori cap a les Illes, aquests residents ja representaven el 31% de la població estrangera, mentre que el 2006 superen el 50% dels estrangers empadronats, tot i l'efecte que produí la Llei 14/2003 sobre la xifra final dels estrangers no comunitaris.

El col·lectiu de residents no comunitaris es constitueix per una gran heterogeneïtat de nacionalitats i presenta un ritme de creixement que manté una intensitat major que la comunitària. En aquest sentit, destaca el cas de Menorca, que en el període 2000-2006 ha experimentat una variació relativa superior a la resta de les illes, sobretot en

la població no comunitària, que el primer any tenia un pes del 28% d'estrangers i l'any 2006 ja fou del 53%. Un cas a part el constitueixen Formentera i Eivissa, illes que, segons els padrons, tenen més residents comunitaris que no comunitaris. (Vegeu el quadre III-21.)

La variació més important en la població extracomunitària es concentra en països d'Amèrica del Sud. En conjunt, els residents d'aquestes nacionalitats han multiplicat per 10 els residents empadronats l'any 2000. A aquests, els segueix Àfrica, de manera que 8 de cada 10 estrangers no comunitaris són o sud-americans o africans.

Més de les tres quartes parts dels estrangers queden classificats en el grup d'edat d'entre 16 i 64 anys (79%), la resta es

QUADRE III-22. POBLACIÓ ESTRANGERA SEGONS EL SEXE I GRANS GRUPS D'EDAT				
Revisió padró 1-1-2006	Total	< 16 anys	16-64	65 i més
Total homes	86.433	12.474	67.634	6.325
UE-15	34.671	3.797	25.367	5.507
Resta de la UE-25	1.296	192	1.093	11
Resta de la UE-27	4.704	607	4.080	17
Resta d'Europa	1.814	262	1.359	193
No europeu	43.948	7.616	35.735	597
Total dones	81.318	11.602	63.606	6.110
UE-15	34.977	3.672	26.376	4.929
Resta de la UE-25	1.693	136	1.542	15
Resta de la UE-27	4.551	598	3.924	29
Resta d'Europa	2.400	238	1.964	198
No europeu	37.697	6.958	29.800	939

Font: Institut Balear d'Estadística.

reparteix en el 14% de població menor de 16 anys i el 7% en el grup dels majors de 64 anys. Aquesta distribució és diferent si s'atén la pertinença o no a l'Europa comunitària dels 15, que és el grup de població estrangera més envellit. Els residents de països que formaven part de la Unió Europea dels 15, malgrat que n'ha augmentat el nombre de residents en edat activa, mantenen una freqüència relativa del grup d'edat d'entre 16 i 64 anys per sota de la resta dels estrangers, als quals s'ha d'afegir un elevat percentatge de població de més de 64 anys. En canvi, els no comunitaris destaquen per l'elevat percentatge de població menor de 16 anys (gairebé un 18%), dada que és conseqüència d'una elevada natalitat en alguns d'aquests col·lectius, la qual cosa és reflex d'una estructura immigratòria basada fonamentalment en edats d'activitat laboral i d'una escassa significació del grup de més edat.

Malgrat que en el còmput global dels estrangers empadronats el 51% siguin homes, quan analitzam aquesta dada segons l'àrea geogràfica de procedència apareixen diferències destacades entre els distints grups. Entre els estrangers europeus hi ha un major nombre de dones però les diferències no són només quantitatives sinó també qualitatives. Així, en el cas dels països no comunitaris el 57% de la població resident és femenina, principalment d'entre 16 i 64 anys. Entre la resta d'estrangers, els no europeus, el 54% són homes, dada que s'anirà equilibrant a mesura que es produeixin els reagrupaments familiars corresponents. (Vegeu el quadre III-22.)

Els països amb més de 10.000 residents empadronats segons la revisió del 2006 són Alemanya (26.293), Regne Unit (17.637), el Marroc (16.878), l'Equador (13.758), l'Argentina (10.802) i Itàlia

(10.135). Amb menys de 10.000 i més de 4.000, hi ha Colòmbia, França, Romania i Bulgària; amb més de 3.000 els segueixen Uruguai i Bolívia, i entre 2.999 i 1.500, la Xina, Holanda, Brasil, Xile, Nigèria, Cuba, Senegal i Polònia. S'ha de destacar el fet que a les xifres oficials ja comencen a ocupar els llocs de més freqüència nacionalitats africanes distintes a la marroquina i també la Xina, que són col·lectius de recent aflorament a les dades administratives. A més d'aquestes nacionalitats, destaquen altres països el creixement dels quals és molt recent i destacable, com és el cas dels estrangers dels països següents: Ucraïna, Perú, Rússia, Veneçuela, Malí, Algèria, Ghana i Mauritània.

A Palma hi resideix el 33% dels estrangers, encara que si s'observen els distints grups de nacionalitats en el cas dels residents de la Unió Europea dels 15, només ho fa el 19%; la resta es distribueix per tots els municipis de l'illa, tot i que hi ha una destacada preferència residencial per Calvià (15%). La resta de països de la Unió Europea dels 27 i dels extracomunitaris resideixen majoritàriament a Palma (més del 40%). Quant al col·lectiu dels extracomunitaris, cal destacar que el 40% està empadronat a Palma, i el 26% restant es distribueix entre Eivissa, Manacor, Inca, Maó, Calvià, Sant Antoni de Portmany i sa Pobla. Els municipis en què un terç de la població o més són estrangers són Deià, Andratx, Calvià, Sant Llorenç des Cardassar, Sant Joan de Labritja, Santanyí, Formentera, Capdepera, Alcúdia i ses Salines.

Quant a les xifres referides a la població espanyola, com en anys anteriors manté un lleuger creixement (0,6%), que és conseqüència, bàsicament, de la incorporació

al padró d'una part dels nascuts a l'arxipèlag durant l'exercici. Els espanyols nascuts a una altra comunitat autònoma gairebé no augmenten (els andalusos continuen minvant i únicament cal destacar l'augment dels catalans, els madrilenys i els valencians) i els nascuts a l'estranger, com ja hem vist abans, i mantenen un creixement mitjà d'aproximadament 1.000 residents.

2.3.

LES LLARS I ELS MODELS DE FAMÍLIES DE LES ILLES BALEARS

2.3.1. LA COMPOSICIÓ I ELS MODELS DE FAMÍLIA

Una família es pot entendre com un grup de persones que viuen juntes i es troben lligades per relacions de parentiu. Contràriament, una llar és un conjunt de persones que resideixen habitualment en un mateix domicili independentment de la relació familiar.

La família ha experimentat transformacions radicals al llarg del segle XX com a conseqüència dels canvis demogràfics i de la transformació de l'estructura socioeconòmica i laboral de la societat i dels sistemes de valors. Un dels canvis més importants ha estat el pas d'una unitat familiar extensa, pròpia de societats agrícoles i fonamentada en paràmetres de la religió catòlica, a models nuclears, propis de societats industrials i allunyades de condicionaments religiosos.

Una de les característiques bàsiques d'aquesta evolució és la reducció del nombre de membres de les famílies. Aquesta informació es pot inferir de l'anàlisi de la dimensió mitjana de les llars, que s'han situat de prop de les 4 persones l'any 1970 a menys de 3. Aquest descens encara és més important pel que fa a les llars més nombroses. Així, mentre que les llars amb 6 o més membres representaven el 8% del total, a començament del tercer mil·lenni aquest percentatge s'havia reduït a gairebé la meitat (4,1%). Contràriament, en l'extrem oposat es dona el fenomen contrari. Les llars unipersonals han augmentat en aquest període de manera considerable i, d'acord amb les dades del cens de 2001, representaven el 20,3% de total de llars. Aquesta xifra possiblement hagi augmentat i podem parlar que una quarta part de les llars està constituïda per una persona sola. Les causes d'aquest augment, les hem de cercar en la mateixa tipologia de les llars unipersonals. En primer lloc, trobam un important grup de persones de més de 65 anys que viuen soles, en el qual destaquen, sobretot, les dones, que tripliquen la xifra dels homes de més de 65 que viuen sols. Aquest grup s'explica, en gran mesura, per l'evolució temporal humana: les diferències de longevitat entre homes i dones expliquen que gran part dels nuclis familiars constituïts per parelles clàssiques amb fills acabin finalment reduïts a una única persona, generalment una dona. En segon lloc, trobam un grup molt considerable de població més jove que viu sense constituir famílies. Aquest grup de població estaria format per un ventall molt ampli de situacions vitals distintes: joves que s'han indepen-

ditzat de les llars familiars, persones adultes que volen viure sense lligams familiars, persones que per separació o divorci han hagut de deixar les llars familiars, etc.

S'estima que a l'Estat espanyol hi ha uns 6 milions de persones que viuen soles. Aquest fenomen creixent genera un grup especial de població que també es coneix amb la nomenclatura anglesa de *single*. Aquest grup és objecte d'atenció especial d'empreses i màrqueting pel seu poder adquisitiu i el potencial de consum: fires específiques, agències de viatge especialitzades, productes en envasos individuals, webs de relacions personals... són mostres més que paleses i visuals d'aquest fenomen social.

Tot i això, el model familiar predominant a les llars de l'Estat és el d'una parella amb dos fills (una cinquena part de les llars presenta aquesta composició). Tot seguit hi ha dos models amb un pes similar: la parella que conviu sense fills (perquè encara no n'ha tinguts, perquè ja s'ha independitzat o perquè no n'han pogut o volgut tenir) i la parella amb un fill.

Un fet estadístic que pot semblar sorprenent és que les dones són les caps de 9 de cada 10 famílies monoparentals. D'acord amb les dades del darrer cens de població, d'aquestes llars 200.000 estan encapçalades per persones separades; 62.000, per vídues; 43.500, per persones fadrines, i 20.000, per persones casades. Aquestes dades, però, responen a paràmetres biològics i socials fàcilment comprensibles. Actualment, la legislació en matèria de separacions i la major part dels acords que impliquen la desfeta de

parelles amb fills, fan que els fills romanquin majoritàriament amb les mares i així consta, fins i tot en els casos de custòdia compartida. Altres situacions com les de dones vídues caps de família s'explica per raons de longevitat biològica, com també de natura biològica és l'explicació de les dones fadrines amb fills. En aquest grup, hi trobam tant les dones que involuntàriament han tingut fills i que no conviuen amb les parelles reproductores, com les que voluntàriament han decidit tenir i criar els fills de manera individual. De cada cop és més freqüent que dones soles decideixin tenir fills sense que això impliqui establir cap lligam durador amb cap membre de l'altre sexe. De les diverses opcions possibles, les menys problemàtiques i utilitzades són recórrer a tècniques de reproducció assistida o optar per adoptar, grup en el qual destaquen les adopcions internacionals perquè són processos més ràpids i en els quals es poden seleccionar més paràmetres com el sexe o l'edat.

2.3.2. LES MANERES DE CONVIVÈNCIA

Quant a les maneres de convivència és evident que s'han produït i es produeixen canvis substancials en el tipus d'unió de les parelles. Tot i que encara la més comuna és el matrimoni, en molts casos la convivència en parella es produeix sense que es dugui a terme cap tràmit administratiu o religiós per certificar la relació. Aquesta convivència prematrimonial i precontractual acabava en molts casos quan la parella havia de tenir el primer fill, però ara es detecten casos en què malgrat que es produeixi aquest fet, la situació legal de la

parella no es modifica. Un indicador clar és l'augment del nombre de fills de mare no casada, com es pot comprovar a l'apartat de l'anàlisi de la natalitat. Aquest fet cal cercar-lo, entre d'altres motius, en la pèrdua d'implantació de les creences i dels rituals de la religió catòlica, d'una banda, i en la percepció que la formalització de la relació de parella mitjançant el matrimoni civil no implica cap avantatge per als seus membres. En qualsevol cas, s'ha de dir que la pressió social cap a les parelles per formalitzar la relació i adquirir així un altre estatus ha deixat d'exercir-se i no només són tolerades aquestes relacions informals sinó que gaudeixen de la mateixa consideració que pugui tenir un matrimoni formal.

L'evolució de les taxes de matrimonialitat a les Illes Balears i a la resta de comunitats autònomes posen en relleu aquest fenomen. S'ha passat a la nostra comunitat d'una taxa de 8,42 per mil habitants l'any 1975 a una de 4,39 l'any 2005. Aquesta xifra és quatre dècimes inferior a la taxa estatal, que l'any 2005 se situava en el 4,39.

Entre els qui decideixen adquirir el compromís formal matrimonial, s'ha produït un canvi especialment intens. Així, el matrimoni catòlic, que era preponderant al llarg del segle XX, és de cada cop menys freqüent al segle XXI. Només entre el 2001 i el 2006 el matrimoni catòlic ha passat de representar el 62,7% del total de matrimonis celebrats a només el 45,7%. És, a més, previsible que aquesta tendència encara continuï i es produeixi una pèrdua de pes percentual en aquest tipus d'enllaços, tot i que en part es com-

pensarà per fluxos de població immigrant que prové de llocs de profundes arrels catòliques (Perú, l'Equador...).

Un altre factor important que s'extreu de l'anàlisi de les unions matrimonials és que de cada cop es produeixen a edats més avançades. L'edat mitjana del primer matrimoni ha augmentat de manera significativa, com també l'edat mitjana de matrimoni, que ha augmentat del 1975 al 2005 entre 7 i 8 anys de mitjana. (Vegeu les dades de l'apartat de matrimonialitat.)

Han augmentat també considerablement els matrimonis entre espanyols i persones d'altres nacionalitat i també entre dos membres de nacionalitats estrangeres, sobretot com a conseqüència dels intensos fluxos migratoris internacionals recents.

El canvi recent més significatiu en la matrimonialitat a l'Estat espanyol deriva de la Llei 13/2005, d'1 de juliol, que modifica el Codi civil en aquesta matèria. Així, es permet per primera vegada a l'Estat la celebració de matrimonis entre persones del mateix sexe. Tot i que la sèrie de dades disponibles és més aviat curta, no sembla que aquesta sigui l'opció preferida de convivència per les parelles homosexuals existents, que, val a dir-ho, no se sap quantes són. El 2006 només es produïren 94 enllaços entre homes i 52 entre dones, encara que hi ha hagut un cert increment respecte a les 35 unions entre homes i les 12 entre dones que es produïren d'ençà de l'aprovació de la llei l'any 2005. Sembla, per tant, que hagi estat més un front per a la igualtat de drets davant la lli-

bertat sexual que una batalla per aconseguir un dret que realment es desitjàs exercir de manera massiva.

2.3.3. LES DISSOLUCIONS MATRIMONIALS

Un fenomen palès és l'augment de les ruptures de les relacions de parelles establertes contractualment. Els canvis en la legislació han fet que en aquests darrers 10 anys mentre que el nombre de separacions es manté estable, el nombre de divorcis s'hagi duplicat a les Illes Balears. A més, els divorcis que abans apareixien menys freqüents que les separacions ocupen ara el primer lloc com a modalitat de dissolució matrimonial. L'any 2005 es produïren 1.577 separacions i 2.244 divorcis. S'ha de dir, a més, que hi ha una tendència creixent a arribar a les dissolucions per acord mutu i no per causa legal, com es produïa en un principi. És, així mateix, cada cop més freqüent, que s'arribin a acords de tutela compartida dels fills i que no s'utilitzin com un recurs de pressió emocional en contra de l'altre membre de l'exparella.

Efectes sobre la natalitat

Els canvis en les relacions de convivència i la matrimonialitat impliquen també canvis profunds en la natalitat. En general, els podem resumir en dos fets: el primer, l'endarreriment a l'hora tenir el primer i, el segon, la reducció del nombre total de fills per les expectatives de futur que els pares hi posen, que impliquen costos molt elevats per unitat.

El desig de paternitat sembla però de cada cop més difícil de materialitzar per a una part important de parelles. Així, l'incre-

ment de les parelles sotmeses a tractaments per aconseguir ser pares o el recurs de l'adopció en són mostres paleses.

Les dificultats per conciliar la vida familiar i la professional

Ens trobam en una societat en què, per desig i per necessitat, una part considerable de les dones treballen. El model econòmic de l'arxipèlag, fonamentat principalment en el sector serveis, afavoreix que les dones trobin una implantació fàcil en el mercat laboral, cosa que fa que la taxa d'activitat femenina sigui a les Illes superior a la mitjana estatal. Aquesta incorporació, important i desitjable des d'un punt de vista de la igualtat social, introdueix dificultats quan arriben els fills, atès que s'hi ha de destinar un temps de què no es disposa per dedicar-lo a tasques remunerades o una inversió econòmica important (guarderies, activitats extraescolars...). Aquesta situació, juntament amb els desigs de mantenir un estàndard de vida (i de despesa) elevat, repercuteixen en la decisió de no crear famílies nombroses. Però la vida familiar no es redueix només als fills, també hi ha altres membres dependents que poden necessitar atenció més o menys permanent. Aquesta situació s'incrementarà en el futur per l'increment de la població envellida i molt envellida que necessitarà atenció familiar directa. En edats avançades s'incrementen de manera geomètrica els processos degeneratius físics i mentals que condueixen a situacions de dependència.

Tot i això, les legislacions recents volen potenciar tant a l'Administració pública com a les empreses privades que es puguin atendre amb més facilitat les necessitats de desenvolupament professional, per un costat, i de desenvolupament personal i familiar, per l'altre. Una certa flexibilitat horària, més facilitat en excedències o permisos no retribuïts en el lloc de feina... són algunes mesures que poden afavorir-ne la conciliació.

D'acord amb les dades obtingudes per l'enquesta de l'INE sobre aquest aspecte, destaca pel cas de les Illes el menor pes entre les comunitats autònomes de les persones d'entre 16 i 64 anys que declaren poder fer-se càrrec regularment de l'atenció de persones dependents. Aquest fet deriva de l'escàs percentatge de dones que en poden fer-se càrrec, fet que deriva de l'alta taxa d'activitat de les dones, que és, com hem dit, la més alta de l'Estat. Contràriament, sembla que a la nostra comunitat autònoma és on hi ha més facilitat per atendre de manera puntual situacions de necessitat familiar. Hipotèticament, aquest fet és conseqüència de la reduïda dimensió del territori, que facilita els desplaçaments per atendre les necessitats familiars i incorporar-se al lloc de feina i també per la reduïda dimensió de moltes empreses, que permeten tenir un tracte més flexible amb els treballadors i adaptar la plantilla i els torns a les necessitats familiars puntuals.